

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра філософії

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з наукової роботи

Н.М. Віннікова

« 20 вересня 2018 » р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАУКОВИЙ СЕМІНАР З РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

Змістові модулі:

«Стародавні релігії»

«Релігії сучасності»

«Актуальні проблеми теології»

«Базові концепції філософії релігії»

для здобувачів вищої освіти

спеціальності 031 Релігієзнавство

освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

освітньо-наукової програми «Релігієзнавство»

Київ-2018

Розробники:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка;

Шепетяк Олег Михайлович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка;

Титаренко Віта Володимирівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка;

Шепетяк Олег Михайлович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка;

Титаренко Віта Володимирівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол від «18» 09 2018 р. № 4

Завідувач кафедри [підпис] Р.О.Додонов

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Релігієзнавство»

«19» 09 2018 р.

Гарант освітньо-наукової програми «Релігієзнавство» [підпис] І.М.Ломачинська

Робочу програму перевірено

«19» 09 2018 р.

Завідувач аспірантури, докторантури [підпис] О.В.Плющик

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. [підпис] [підпис] (Воронцов Р.О.), «15» 10 2019 р., протокол № 3

на 2020/2021 н.р. [підпис] [підпис] (Додонов Р.О.), «26» 06 2020 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	8 / 240	
Курс	2, 3,	2, 3
Семестр	4, 5, 6	4, 5, 6
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	4
Обсяг кредитів	8	8
Обсяг годин, в тому числі:	240	240
Аудиторні	112	32
Самостійна робота	128	208
Форма семестрового контролю	Залікове оцінювання	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування і систематизація у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» знань про теоретико-методологічні засади релігієзнавства

Завдання:

- аналіз культурно-історичних особливостей формування стародавніх релігій, їх культово-богослужбові особливості;
- ознайомлення аспірантів з основними релігієзнавчими підходами до дослідження феномену новітніх релігійних рухів сучасності, формування у аспірантів системи знань про сучасні релігійні процеси, які мають місце у світі й Україні, а також про основні механізми та особливості перебігу цих процесів;
- формування системи понять, знань, умінь і навичок в царині актуальних проблем сучасної теології, вміння аналізувати їх у комплексі змін і трансформацій християнських громад;
- формування системи понять, знань, умінь і навичок в галузі філософії релігії: визначення статусу філософії релігії в системі знання про релігію та її предметної сфери; усвідомлення сукупності філософських підходів щодо сутності релігії; формування здатності критично оцінювати проблеми філософії релігії у історичному контексті; визначення особливостей трансформації філософських підходів до екзистенційного переосмислення релігії.

3. Результати навчання за дисципліною

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи аспіранти **набувають уміння та навички, формують фахові компетентності:**

ФК 7 Вміння практичного реформування релігієзнавчих досліджень в Україні на основі аналізу зарубіжного досвіду та з урахуванням актуальних проблем сучасного релігієзнавства;

ФК 8 Здатність аналізувати конвенціональні норми соціальної і культурної регуляції – національні й станові традиції, домінуючу мораль, світогляд, цінності, володіння високим рівнем релігійної толерантності та культури;

ФК 9 Здатність аналізу відповідних інституційних норм соціальної організації – основних соціальних інститутів, економічних, політичних, конфесійних структур, закладів, установ та ієрархій; здатність розробляти й упроваджувати нові методи моделювання й оптимізації систем державного управління з урахуванням потенціалу функціонування релігійних інституцій;

ФК 10 Здатність досліджувати та аналізувати державно конфесійні відносини як систему суспільних відносин, здійснювати моніторинг і аналіз внутрішньої та міжнародної релігійної ситуації, розробляти інноваційні рекомендації стосовно підтримки в Україні міжконфесійної злагоди.

Програмні результати навчання:

ПРН 13 Здатен до компаративного аналізу складних явищ і процесів релігійного життя суспільства в контексті вітчизняних та зарубіжних наукових розвідок;

ПРН 14 Здатен до прогнозування наукової діяльності, до аналізу історичної динаміки та моделювання релігійних процесів і явищ;

ПРН 15 Здатен до аналізу тенденцій розвитку сучасного релігійно-культурного середовища.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль I. Стародавні релігії					
Тема перша. Релігії Австралії та Океанії	14	4	2		8
Тема друга. Релігії Африки	14	4	2		8
Тема третя. Релігії Америки	16	4	4		8
Тема четверта. Релігії Європи	16	4	4		8
Разом за змістовним модулем	60	16	12		32
Змістовий модуль II. Релігії сучасності					
Тема перша. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження новітніх релігійних рухів	6	2			4
Тема друга. Релігійна багатоманітність та її перспективи	6	2			4
Тема третя. Нетрадиційні релігії та неокульти: причини появи і поширення, основні риси	8	2	2		4
Тема четверта. Основні види Новітніх релігійних рухів та їх класифікація	8	2	2		4
Тема п'ята. Україна у світовому релігійному просторі. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті	8	2	2		4
Тема шоста. Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства: реалії і перспективи в Україні	8	2	2		4
Тема сьома. Сучасне українське рідновірство та неоязичництво як спроба відродження автохтонних релігійних вірувань: проблеми класифікації та самоідентифікації	8	2	2		4
Тема восьма. Футурологія новітніх релігійних рухів	8	2	2		4
Разом за змістовним модулем	60	16	12		32
Змістовий модуль III. Актуальні проблеми теології					
Тема перша.. Сучасний теологічний дискурс: особливості і виклики	8	2	2		4
Тема друга. Актуальні проблеми еkleзіології	8	2	2		4
Тема третя. Другий Ватиканський Собор та його роль у розвитку релігійної думки усіх напрямів християнства	8	2	2		4
Тема четверта. Соціальна доктрина християнства	8	2	2		4
Тема п'ята. Розмаїття шкіл сучасної західної теології	8	2	2		4
Тема шоста. Теологія і політика в сучасному дискурсі	8	2	2		4
Тема сьома. Теологія і проблеми екології	6	2			4
Тема восьма. Екуменізм і шлях до єдності в сучасному	6	2			4

християнстві					
Разом за змістовним модулем	60	16	12		32
Змістовий модуль IV. Базові концепції філософії релігії					
Тема перша. Сутність філософії релігії та її предметна сфера	8	2	2		4
Тема друга. Філософське осмислення релігії епохи Античності	8	2	2		4
Тема третя. Формування проблематики філософії в епоху Середньовіччя	8	2	2		4
Тема четверта. Філософія релігії епохи схоластики та раннього Відродження	6	2			4
Тема п'ята. Релігійно-філософські концепції у філософії Нового часу	6	2			4
Тема шоста. Німецька філософія як релігійно-філософський феномен	8	2	2		4
Тема сьома. Екзистенційне переосмислення філософії релігії	8	2	2		4
Тема восьма. Релігійний індивідуалізм у філософії релігії XX ст.	8	2	2		4
Разом за змістовним модулем	60	16	12		32
Разом за курсом	240	64	48		128

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль I. Стародавні релігії					
Тема перша. Релігії Австралії та Океанії	15	2	2		13
Тема друга. Релігії Африки	15				13
Тема третя. Релігії Америки	15	2	2		13
Тема четверта. Релігії Європи	15				13
Разом за змістовним модулем	60	4	4		52
Змістовий модуль II. Релігії сучасності					
Тема перша. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження новітніх релігійних рухів	6	2	2		5
Тема друга. Релігійна багатоманітність та її перспективи	6				5
Тема третя. Нетрадиційні релігії та неокульти: причини появи і поширення, основні риси	8				7
Тема четверта. Основні види Новітніх релігійних рухів та їх класифікація	8				7
Тема п'ята. Україна у світовому релігійному просторі. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті	8				7
Тема шоста. Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства: реалії і перспективи в	8	2	2		7

Україні					
Тема сьома. Сучасне українське рідновірство та неоязичництво як спроба відродження автохтонних релігійних вірувань: проблеми класифікації та самоідентифікації	8				7
Тема восьма. Футурологія новітніх релігійних рухів	8				7
Разом за змістовним модулем	60	4	4		52
Змістовий модуль III. Актуальні проблеми теології					
Тема перша. Сучасний теологічний дискурс: особливості і виклики	8	2	2		7
Тема друга. Актуальні проблеми еклезіології	8				7
Тема третя. Другий Ватиканський Собор та його роль у розвитку релігійної думки усіх напрямів християнства	8				7
Тема четверта. Соціальна доктрина християнства	8				7
Тема п'ята. Розмаїття шкіл сучасної західної теології	8	2	2		7
Тема шоста. Теологія і політика в сучасному дискурсі	8				7
Тема сьома. Теологія і проблеми екології	6				5
Тема восьма. Екуменізм і шлях до єдності в сучасному християнстві	6				5
Разом за змістовним модулем	60	4	4		52
Змістовий модуль IV. Базові концепції філософії релігії					
Тема перша. Сутність філософії релігії та її предметна сфера	6	2	2		5
Тема друга. Філософське осмислення релігії епохи Античності	6				5
Тема третя. Формування проблематики філософії в епоху Середньовіччя	8				7
Тема четверта. Філософія релігії епохи схоластики та раннього Відродження	8				7
Тема п'ята. Релігійно-філософські концепції у філософії Нового часу	8	2	2		7
Тема шоста. Німецька філософія як релігійно-філософський феномен	8				7
Тема сьома. Екзистенційне переосмислення філософії релігії	8				7
Тема восьма. Релігійний індивідуалізм у філософії релігії XX ст.	8				7
Разом за змістовним модулем	60	4	4		52
Разом за курсом	240	16	16		208

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. СТАРОДАВНІ РЕЛІГІЇ

Тема 1. Релігії Австралії та Океанії

Історично-культурний ескіз австралійських аборигенів (Етнографічний аналіз сучасності австралійських аборигенів. Історія австралійських аборигенів до європейської колонізації. Відкриття Австралії Віллемом Янсоном. Вивчення Австралії Джеймсом Куком. Утворення Австралійського Союзу. Незалежність Австралії. Громадянські права австралійських аборигенів. Сучасний стан культури австралійських аборигенів).

Релігійні вірування австралійських і тасманійських аборигенів (Промонотеїзм і віра в Небесного Бога австралійських аборигенів. Відсутність культу Небесного Бога в релігії австралійських аборигенів. Мана як сила вираження Небесного Бога. Мана як головний предмет культу в релігії австралійських аборигенів. Тотемізм австралійців. Роль релігійних табу в культурі австралійських аборигенів. Чуринги як символи тотемів. Роль ворожіння в традиційній релігії австралійців. Роль знахарства в традиційній релігії австралійців. Австралійські шамани. Результати реконструкції традиційної релігії тасманійських аборигенів. Етнічно-культурна характеристика тасманійських аборигенів).

Релігійні вірування корінних народів Полінезії і Мікронезії (Релігійно-культурна ситуація Меланезії. Історія Меланезії. Європейська колонізація Меланезії. Анімізм, культ предків, культ вождів і таємні союзи в релігії народів Меланезії. Етнічний склад народів Полінезії. Релігійно-культурна ситуація Полінезії. Історія Полінезії. Європейська колонізація Полінезії. Етнічний склад народів Полінезії. Культ Тангароа. Етнічний склад народів Мікронезії. Релігійно-культурна ситуація Мікронезії. Історія Мікронезії. Європейська колонізація Мікронезії. Етнічний склад народів Мікронезії).

Семінар 1. Головні особливості релігій народів Австралії, Тасманії та Океанії.

Література основна: 1, 4, 11

Література додаткова: 17, 18, 20, 22, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 54, 56

Тема 2. Релігії Африки

Історична і культурна мапа Африки (Етнічно-культурна ситуація Африки. Давні цивілізації Африки. Нубія і царство Куш. Цивілізація Аскуму на теренах сучасної Етіопії. Цивілізації басейну ріки Нігер. Гана – середньовічна імперія Західної Африки. Імперії Малі і Сонгаї).

Європейська колонізація Африки (Перші європейці в Африці під проводом португальського інфанта Енріке Мореплавця. Експедиція під проводом Діюгу де Азамбужа. Вільна держава Конго – перша африканська країна, створена європейцями. Роль бельгійського короля Леопольда II в колонізації Африки. Європейська колонізація і торгівля. Звільнення

європейських колоній в Африці. Політична ситуація постколоніальної Африки).

Етнографія Африки (Етнічна ситуація Африки. Раси Африки: європеїдна, негроїдна, пігмеї і койсанці. Мовні групи Африки: афроазіатські, ніло-сахарські, ніло-конголезькі, койсанські, африкаанс).

Релігійна ситуація Африки (Релігійна мапа Африки. Християнізація Африки. Ісламізація Африки. Розподіл релігій африканських народів).

Традиційні африканські релігії (Головні особливості релігійного світогляду африканських народів. Бог-Творець у традиційних африканських релігіях. Атрибути Бога-Творця. Посередники між Творцем і світом. Міфологія африканських народів. Життя як сакральна цінність у традиційних релігіях африканців. Зоолатрія, племінні духи, культ вождя як специфічні особливості).

Семінар 2. Головні особливості релігій народів Африки.

Література основна: 1, 5, 10

Література додаткова: 35, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 52, 59, 64, 65, 66

Тема 3. Релігії Америки

Релігії індіанців Північної Америки (Особливості релігії індіанців арктичного ареалу. Особливості релігії індіанців субарктичного ареалу. Особливості релігії індіанців ареалу північно-західного побережжя. Особливості релігії індіанців каліфорнійського ареалу. Особливості релігії індіанців південно-західного ареалу. Особливості релігії індіанців ареалу Великого Басейну. Особливості релігії індіанців ареалу Плато. Особливості релігії індіанців ареалу прерій. Особливості релігії індіанців південно-східного ареалу. Особливості релігії індіанців північно-східного ареалу).

Релігія майя (Розвиток культури майя докласичного періоду. Розвиток культури майя класичного періоду. Розвиток культури майя посткласичного періоду. Культ Іцамна та Іш-Чель. Космологія майя. Епос Пополь-Вух. Креатологія релігії майя. Особливості культу майя. Роль жерців у соціальній стратифікації суспільства майя).

Релігія ацтеків (Місто Теночтітлан як центр культури ацтеків. Історія правителів інків. Розквіт імперії інків. Структура світу в релігійному світогляді інків. Культ духа Тескатліпоки. Культ Уїцилопочтілі і Шипе-Тотекаю. Культ Кецалькоатла. Культ Міктлантекутли. Міктлан – місце перебування хтонічних духів і душ померлих. Культ Ометеотля. Духи полів, лісів, будинків, міст, особисті покровителі, рослин, тварин, води. Духи небесних світил і планет. Роль жерців у стратифікації ацтекського суспільства. Жертвоприношення в релігії ацтеків).

Релігія інків (Формування і розвиток імперії інків. Імперія інків під час і після відкриття Америки. Культ Віракоча. Культ Апу, Атагучу, Апокатекіль та Ільапа, Ванакaurі, Часка, Часка Кольур, Кука Мама, Кунірайа, Копакаті, Екеко, Мама Сара, Пача Камак, Парьякака і Кон, Супай, Уркагуарі, Уркачілбай, Мама Альпа, Мама Коча, Мама Пача, Мама Кілья. Культ імператора. Уявлення інків про час і простір).

Семінар 3. Головні особливості релігій народів Америки.

Література основна: 1, 7, 11

Література додаткова: 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80

Тема 4. Релігії Європи

Космологія в релігійних уявленнях германо-скандинавських народів (Космологія германців і скандинавів. Безодня хаосу Гіннунгагап. Царство льоду і туману Ніфльгаймр. Царство вогню Муспельгайм. Структура світу в релігійному світогляді скандинавсько-германських народів. Асгардр, Ванагаймр, Йотунгаймр, Мібгардр, Льюсальфгайм, Свартальфгайм, Гельгайм. Аси, вани, грімтурсени або велетні, ельфи або альври, темні ельфи, гноми, цверги або нібелунги, норни, валькірії).

Пантеон у дреніх релігіях германо-скандинавських народів (Культ Одіна і його роль у творенні і знищенні світу. Культ Тора і його роль в останній боротьбі. Хитрий і підступний велетень Локи і кінець світу. Доля військових героїв у скандинавсько-германській міфології). Есхатологічні уявлення давніх германо-скандинавських народів (Остання війна Рагнарбок і загибель богів. Космічне дерево Ігдрасіллс. Сини Одіна Відарр і Валі; сини Тора Магні і Моді. Ліф і Ліфтрасір та відродження життя).

Особливості релігійності древніх кельтів (Міфологія кельтів. Культ Луга, Белена, Дану, Секвана. Фейрі, банші, кранди, гроган, гру агах, клурикони, агітки, мерроу, піаст, роани, дініші, ланонші, пука, лепрехуни, фір дарріг, шифра, катші). Культово-обрядова складова релігії древніх кельтів (Перше свято кельтського року – Самайн. Друге свято кельтського року – Імболк. Третє свято кельтського року – Белтейн. Четверте свято кельтського року – Лунаса. Роль друїдів у кельтському суспільстві. Роль філідів і оватів у кельтському суспільстві).

Історично-культурна мапа скіфських народів (Історія скіфських поселень. Становлення основ скіфської культури. Геродотові легенди походження скіфів. Скіфи і перси. Падіння цивілізації скіфів). Релігійні уявлення скіфів (Культ Табіті. Культ Папая. Культ Апі. Культ Аргімпаси. Культ Ареса. Культ Таргітая. Культ Гойтосир).

Релігійні уявлення давніх слов'ян (Формування і культурний розвиток слов'янських народів. Поширення слов'янських поселень у Східній Європі. Лінгвістична мапа слов'ян. Особливості релігійних уявлень давніх слов'ян. Розгортання культу Дзяуш-Піта у слов'янській релігії. Культ Сварога. Культ Дажбога. Культ Хорса. Культ Ярила. Культ Перуна. Культ Велеса. Культ Симаргла. Культ рожаниць. Культ Мокоші. Русалки, лісовики, лісниці, чугайстери, польовики, водяники, мавки, хухи, мороз, домовики, дворові, злидні, нічниці, перелесники, попелюхи, стодольники).

Семінар 4. Головні особливості релігій народів Європи.

Література основна: 1, 13, 14

Література додаткова: 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104

Змістовий модуль II. РЕЛІГІЇ СУЧАСНОСТІ

Тема 1. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження новітніх релігійних рухів

Специфіка появи та діяльність альтернативних релігій – новітніх релігійних рухів.

Проблемне поле термінології НРТ. Специфіка розуміння і використання термінів: секта, тоталітарна секта, культ, псевдокульт, квазірелігія, неорелігія, новітні релігійні рухи, форми Богошукання, позавіресповідна містика ...

Емоційне та академічне навантаження термінології.

Академічне релігієзнавство як втілення термінологічної толерантності.

Детермінанти популярності поняття «неорелігії».

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5

Література додаткова: 12, 13, 15, 16, 17, 20, 25, 35, 37, 41, 43, 47, 49,

51

Тема 2. Релігійна багатоманітність та її перспективи

Географія релігій та тенденції їх поширення.

Кризові явища в сучасному релігійному житті: криза традиційної релігійності та церковності. Виникнення нових релігійних традицій як закономірність історико-релігійного процесу.

Еволюція вчення, культової та позакультової діяльності традиційних конфесій: взаємодія модернізму та фундаменталізму. "Соціальні доктрини" в рамках різних конфесій та церков. Глобальні проблеми сучасності в їх богословському та релігійно-етичному осмисленні.

Екуменізм як вияв універсалістських тенденцій..

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5

Література додаткова: 12, 13, 15, 16, 17, 20, 25, 35, 37, 41, 43, 47, 49,

51

Тема 3. Нетрадиційні релігії та неокulty: причини появи і поширення, основні риси

Поняття «нетрадиційні релігії». Інші терміни для позначення неорелігій. Причини виникнення релігійних новоутворень. Криза традиційної релігійності. Роль наукового світогляду в появі нових релігійних рухів. Соціально-психологічні причини як фактор виникнення неорелігій. Глобальні екологічні проблеми та політичні чинники появи неокультів.

Нетрадиційна релігійність як наслідок пошуку нових ціннісних орієнтирів. Використання ідей та концепцій окультизму, спиритизму, теософії, сучасної філософської антропології, астрології. Соціальний ґрунт поширення неорелігій. Відкритість для нових ідей та вчень.

Класифікація нетрадиційних релігійних вірувань та рухів.

Семінар (тема 3) . Нетрадиційні релігії та неокulty: причини появи і поширення, основні риси

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5, 7

Література додаткова: 9, 10, 11, 24, 32, 45, 46, 48

Тема 4. Основні види Новітніх релігійних рухів та їх класифікація

Неоднорідність НРР. Різні види класифікації НРР. Неохристиянство як новітнє прочитання, розуміння й інтерпретація Біблійних текстів. Орієнталістські релігійні рухи як запозичення положень з різних релігій. Поєднання буддистського або індуського вчення з елементами даосизму, конфуціанства, синтоїзму, тощо. Синкретичні релігійні рухи як еклектично поєднані елементи західних і східних релігійних систем. Прихильники деяких з цих течій визнають основні релігії світу лише як різні шляхи до одного Бога, але тільки свою релігію вважають найбільш істиною, здатною подолати конфесійні розбіжності й об'єднати всі релігійні традиції. Неоязичництво як намагання відродити первісні вірування перед християнської доби і спроба сакралізації з їх допомогою національної ідеї. Сатанинські культи. Сучасний варіант сатанізму Е.Кроулі наприкінці ХІХ ст. Новий етап діяльності сатанинських культів в 60-ті рр. ХХ ст. «Церква Сатани» Е.Ла Вея (США). Сайєнтологічні релігійні рухи (Церква сайєнтології Л. Рон Хаббарда); теософські та езотеричні (громади Живого етики (Агні-йога), послідовники М.Реріха, О.Блаватської); психотерапевтичні та психо-спірітуальні рухи (різні практики йоги, послідовники Порфирія Іванова)

Семінар (тема 4). Основні види Новітніх релігійних рухів та їх класифікація

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6

Література додаткова: 9, 10, 11, 24, 32, 34-38, 45, 46, 48

Тема 5. Україна у світовому релігійному просторі. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті

Сучасний релігійний простір як результат довготривалого процесу його формування, який ніколи не завершиться в силу динамічності людського життя.

Конфесійний аналіз присутності України в світовому релігійному просторі та статистика релігійної мережі.

Наявність і питома частка нових релігійних організацій на конфесійній карті України.

Релігія в національному бутті українського народу. Духовно-релігійні вияви української ментальності.

Національна безпека і релігійне життя.

Релігійна і релігієзнавча освіта в Україні.

Семінар (тема 5). Україна у світовому релігійному просторі. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5

Література додаткова: 19, 20, 23, 24, 28, 32, 43

Тема 6. Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства: реалії і перспективи в Україні

Магістральні для ХХ-ХХІ ст. тенденції в релігії, визначальні щодо майбутнього християнства і які піддаються верифікації - це «живучість релігії», плюралізація її проявів, зсув християнства на Південь і харизматизація християнства.

Харизматизація або пентекосталізація християнства дозволяють у цьому розумінні назвати ХХ століття «харизматичним». Перший рік ХХ ст. - рік народження п'ятидесятництва, а останнє століття налічує майже 524 млн. чоловік, що належать до п'ятидесятницьких і харизматичних деномінацій. Зростання ролі харизматичних та євангельських форм сучасного християнства, фіксоване як закордонними експертами, так і вітчизняними.

Поняття «харизма» (з новогрецьк. «дар», «подарунок», а далі – «здібності», «талант») закріпилося як «дар Божий» і посіло певне місце у християнських віросповідних доктринах. В релігієзнавстві харизматичним рухом називаються виокремлені різноманітні сучасні напрямки неохристиянства, а також орієнтації в середині ортодоксальних релігій, які сповідують набуття харизматичних дарів у поцейбічному житті шляхом безпосереднього спілкування з Богом. Харизматичні рухи в неохристиянстві віднайшли своє інституалізаційне втілення в створенні харизматичних Церков.

Семінар (тема 6) Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства: реалії і перспективи в Україні

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5

Література додаткова: 19-23, 25, 28, 32, 41, 43

Тема 7. Сучасне українське рідновірство та неоязичництво як спроба відродження автохтонних релігійних вірувань: проблеми класифікації та самоідентифікації

Виникнення та поширення різноманітних неоязичницьких релігійних рухів як відродження автохтонних, дохристиянських релігійних вірувань.

Окремі релігійні вияви в українському суспільстві та їх специфіка. Дефініційні витлумачення понять «українське неоязичництво», «рідновірство».

Різновиди українського язичництва та їх характеристика: позаконфесійні віросповідні вияви в світорозумінні і світоставленні, які наявні практично у всіх людей; двовірність, яка притаманна послідовникам традиційних релігій; відроджувані форми язичницьких вірувань і обрядовій різних рідновірських течій. Класифікація сучасного українського рідновірства.

Семінар (тема 7). Сучасне українське рідновірство та неоязичництво як спроба відродження автохтонних релігійних вірувань: проблеми класифікації та самоідентифікації

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5

Література додаткова: 19, 20, 23, 24, 28, 32, 43

Тема 8. Футурологія новітніх релігійних рухів

Природа і особливості релігій як втілення «феномену майбутнього». Перспективи новітніх релігійних рухів.

Консервативна революція і Традиціоналізм як предтечі етнорелігійного ренесансу.

Відродження етнорелігій в Балто-Слов'янських країнах.

Відродження етнорелігій в Центральній і Західній Європі. Загальні закономірності етнорелігійного відродження.

Джерела українського етноренесансу.

Духовні, соціологічні, культурологічні перспективи розвитку новітніх релігійних рухів та форм Богошукань.

Семінар (тема 8). Футурологія новітніх релігійних рухів.

Література основна: 1, 2, 3, 4, 5

Література додаткова: 19, 20, 21, 22, 23, 25, 28, 32, 41, 43

Змістовий модуль III. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОЛОГІЇ

Тема 1. Сучасний теологічний дискурс: особливості і виклики
Католицький теологічний дискурс кінця XIX і першої половини XX століття (Модернізм і традиціоналізм. Впливи ліберального протестантизму. Неосхоластика. Назрівання актуальності літургійної реформи).

Дві Світові війни та їх осмислення в рамках теології християнських конфесій ("Теологія після Аушвіцу". Нові проблеми теологічного дискурсу, викликані масштабами політично-соціальних трансформацій. Зміна політичної мапи світу і ними спричинені тенденції в теології).

Секуляризація і нові виклики для теології (Християнство у ворожому світі. Негативні оцінки секуляризації. Позитивні оцінки секуляризації. Теологія в житті християн сучасності).

Новітні тенденції в релігійній демографії (Зміна мапи поширення католицизму впродовж XX століття. Зменшення європейського сегменту в сучасному католицизмі як виклик для Церкви. Протестантська євангелізація та зріст протестантських общин за межами Європи).

Семінар 1. Специфіка сучасного теологічного дискурсу.

Література основна: 1, 3, 5

Література додаткова: 14, 24, 29, 30, 35, 37, 43

Тема 2. Актуальні проблеми еклезіології

Теоретична і практична еклезіологія сучасного католицизму (Зміни уявлень про природу Церкви в сучасному католицизмі. Церква як народ Божий versus Церква як Містичне Тіло Христа. Реформа провінційних єпископських конференцій. Особливості виборної системи в Католицькій Церкві. Реформа канонічного права і його нова кодифікація).

Еклезіологічні зміни в православ'ї (Розвиток православної синодальності. Нові автокефалії у православному світі. Реформа диптиха Православних Церков. Вплив змін політичної мапи Європи на виникнення

нових автокефалій. Православна Церква України як новий виклик світовому православ'ю).

Протестантські еклезіології сучасності (Єпископальна еклезіологія лютеранства і англіканства. Пресвітеріанська еклезіологія кальвінізму. Конгрегаціональна еклезіологія неопротестантизму. Федералізація протестантських Церков).

Семінар 2. Зміни еклезіології християнських конфесій.

Література основна: 1

Література додаткова: 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57

Тема 3. Другий Ватиканський Собор та його роль у розвитку релігійної думки усіх напрямів християнства

"Доба Піїв" і передумови Другого Ватиканського Собору (Триденсткий Собор і спроби збереження чистоти традиції. Перший Ватиканський Собор і боротьба проти лібералізації Церкви. Модернізм і консерватизм. "Нова теологія" у Франції і Австрії та вимога реформ. Анрі де Любак та Ів Конгар. Папа Іван XXIII та нові тенденції в католицизмі).

Конституції Другого Ватиканського Собору (Догматична Конституція про Церкву "Lumen Gentium", Догматична Конституція про Божественне Одкровення "Verbum Dei", Пастирська Конституція про Церкву в сучасному світі "Gaudium et Spes" і Конституція про Священну Літургію "Sacrosanctum Concilium").

Декрети Другого Ватиканського Собору (Декрет про місіонерську діяльність Церкви "Ad Gentes", Декрет про Східні Католицькі Церкви "Orientalium Ecclesiarum", Декрет про пастирське служіння єпископів у Церкві "Christus Dominus", Декрет про служіння і життя пресвітерів "Presbyterorum Ordinis", Декрет про єкуменізм "Unitatis Redintegration", Декрет про оновлення чернечого життя в сучасних умовах "Perfectae Caritatis", Декрет про підготовку до священства "Optatam Totius", Декрет про засоби масової комунікації "Inter Mirifica" Декрет про апостольство мирян "Apostolicam Actuositatem").

Декларації Другого Ватиканського Собору (Декларація про релігійну свободу "Dignitatis Humanae", Декларація про християнське виховання "Gravissimum Educationis", Декларація про ставлення Церкви до нехристиянських релігій "Nostra Aetate").

Семінар 3. Аджорнаменто і новаторські тенденції в західній теології після Другого Ватиканського Собору.

Література основна: 1

Література додаткова: 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 32, 33

Тема 4. Соціальна доктрина християнства

Зародки соціальної доктрини (Історичні та соціально-економічні умови актуалізації соціальних питань у католицькій доктрині. Промисловий прогрес і формування нових викликів. Виникнення прошарку робітників і спроби Церкви їх захистити. Діяльність єпископа Вільгельма Еммануеля барона фон Кеттелера).

"Соціальні енцикліки" ("Rerum Novarum" 1891 року Папи Лева XIII. "Quadragesimo Anno" 1931 року Папи Пія XI. "Mater et Magistra" 1961 року Папи Івана XXIII. "Pacem in terris" 1963 року Папи Івана XXIII. "Populorum Progressio" 1967 року Папи Павла VI. "Laborem exercens" 1981 року Папи Івана-Павла II. "Sollicitudo Rei Socialis" 1987 року Папи Івана-Павла II. "Centesimus Annus" 1991 року Папи Івана-Павла II. "Caritas in veritate" 2009 року Папи Бенедикта XVI).

Соціальні ідеї православ'я (Соціальне вчення Вселенських Соборів. Соціальне вчення Константинопольської Церкви. Соціальні ідеї православ'я і державно-церковна симфонія. Номоканон імператора Юстиніана та основи соціальної доктрини православ'я. Особливості соціального вчення ПЦУ).

Протестантські соціальні доктрини (Соціальні вчення лютеранства. Соціальні вчення реформістських общин і пуританство. Англіканство та соціальний рух. Неопротестантизм і соціальна доктрина. Соціальне служіння як головне завдання Армії спасіння. Соціальні вчення методистів, квакерів, баптистів, п'ятидесятників, адвентистів).

Семінар 4. Спільні риси соціальних учень християнських конфесій.

Література основна: 1

Література додаткова: 15, 16, 44, 45, 47, 53, 54, 55, 56

Тема 5. Розмаїття шкіл сучасної західної теології

Драматична теологія (Карл Барт і драматична теологія у кальвінізмі. Густаф Емануель Гільдебранд Аулен і драматична теологія у лютеранстві. Ганс Урс фон Бальтазар, Раймунд Швагер і драматична теологія у католицизмі. Драматична теологія versus ліберальна теологія. Йозеф Невьядомські і сучасність драматичної теології).

Наративна теологія (Зародження наративної теології. Історія спасіння як наратив. Головні діячі наративної теології. Значення наративної теології в загальному богословському дискурсі сучасності).

Керигматична теологія (Категорія керигми у концепції де міфологізації та екзистенційної інтерпретації Рудольфа Бультмана. Розмежування керигми та інкультураційного поясу у християнському віровченні. Керигматична теологія в лютеранстві і Пауль Йоганнес Тілліх. Йозеф Андреас Юнгманн і керигматична теологія в католицизмі. Керигматична теологія у творах Карла і Гуго Ранерів. Вплив керигматичної теології на Другий Ватиканський Собор).

Тюбінгенська богословська школа (Фердинанд Крістіан Баур і зародження Тюбінгенської школи. Особливості католицького і протестантського напрямів Тюбінгенської школи. Йоганн Себастьян фон Дрей і Йоганн Баптист фон Гіршер та католицьке крило Тюбінгенської школи. Франц Антон Штауденмаєр та ідеї Тюбінгенської школи поза Тюбінгеном. Йозефа Руперта Гізелманна і відродження школи після Другого Ватиканського Собору. Ганс Кюнг і Йозеф Альоїс Радінгер).

Семінар 5. Головні теми дискурсу сучасних богословських шкіл західного християнства.

Література основна: 1

Література додаткова: 25, 26, 34, 39, 40, 41, 42, 46, 74

Тема 6. Теологія і політика в сучасному дискурсі

Теологія визволення (Передумови формування теології визволення в Латинській Америці. Густаво Гуттьєрес і перші здобутки теології визволення. Теологія визволення як синтез християнства і марксизму. Католицька критика теології визволення. Роль теології визволення в політичному житті Латинської Америки. Теологія визволення сьогодні).

Політична теологія (Історія поняття: Марк Терентій Варрон і окреслення політичної теології як офіційного релігійного культу Римської імперії. Політична теологія Середньовіччя: моделі співпраці Церкви і держави. Церковно-державна симфонія Християнського Сходу і теорія двох мечів Християнського Заходу. Політична теологія і боротьба за інвеституру. Політична теологія Карла Шмідта як реакція на політично-соціальну нестабільність Веймарської республіки. Політична теологія Йоганна Баптіста Меца).

Модель церковно-державних відносин у східному християнстві (Симбіоз і цезаропапізм Християнського Сходу. Номоканон імператора Юстиніана як артикуляція східнохристиянської моделі церковно-державних відносин. Наслідки церковно-державного симбіозу для Церкви і держави).

Протестантські моделі церковно-державних відносин (Лютеранська модель відносин. Кальвіністська модель церковно-державних відносин. Англіканська модель церковно-державних відносин. Анабаптистський протест проти моделі церковно-державного зв'язку. Розділення Церкви і держави в доктринах неопротестантських конфесій).

Семінар 6. Особливості політичних доктрин християнських конфесій.

Література основна: 1

Література додаткова: 12, 13, 62, 71, 72, 73, 74, 75, 76

Тема 7. Теологія і проблеми екології

Енцикліка "Laudato Si" Папи Франциска ("Laudato Si" і початки формування екологічної доктрини Католицької Церкви. Головні ідеї енцикліки. Громадська реакція на енцикліку. Практичні наслідки енцикліки і кроки Католицької Церкви в напрямі реалізації ідей енцикліки).

Екологічні проекти Католицької Церкви (Діяльність Римської Курії в реалізації проектів захисту навколишнього середовища. Екологічна доктрина католицизму. Акції і заходи, спрямовані на захист навколишнього середовища. Екологічне бюро Української Греко-Католицької Церкви та його діяльність в Україні).

Вселенський патріарх Вартоломей – "екологічний патріарх" (Екологічна програма Патріарха Вартоломея і православна доктрина захисту навколишнього середовища. Документи і звернення Вселенського Патріарха і їх відголоси у громадськості. Екологічні вчення православ'я).

Проблеми екології в діяльності протестантських общин (Спільні екуменічні проекти захисту навколишнього середовища. Теологія природи як Божого творіння. День Творця як спроба релігійних організацій звернути увагу громадськості на екологічні проблеми).

Література основна: 1

Література додаткова: 12, 13, 62, 71, 72, 73, 74, 75, 76

Тема 8. Екуменізм і шлях до єдності в сучасному християнстві

Передумови зародження екуменічного руху (Галицька, Ліонська, Флорентійська і Берестейська унії. Канонічне право східних католиків. Статус Східних Католицьких Церков. Перші кроки до об'єднання. Зустрічі Папи Римського і Патріарха Константинопольського).

Передумови екуменізму в протестантизмі (Verwaltungsunion і Bekenntnisunion в Німеччині. Місіонерська конференція в Единбурзі 1910 року. Міжпротестантський діалог і спроби напрацювань спільних напрямних. Протестантсько-православні зустрічі у Женеві 1920 року, в Лозані 1927 року, в Стокгольмі 1945 року).

Всесвітня Рада Церков (Асамблея в Амстердамі 1948 року. Асамблея в Еванстоні (США) 1954 року. Асамблея у Нью Делі (Індія) 1961 року. Асамблея в Уппсалі (Швеція) 1968 року. Асамблея в Найробі (Кенія) 1975 року. Асамблея у Ванкувері (Канада) 1983 року. Асамблея в Канберрі (Австралія) 1991 року. Асамблея в Хараре (Зімбабве) 1998 року. Асамблея в Порту-Алегрі (Бразилія) 2006 року).

Католицький екуменізм (Апостольський лист про Східні Церкви "Orientale Lumen" (Світло Сходу) та енцикліка "Ut unum sint" (Щоб усі було одно) 1995 року. Діяльність Секретаріату сприяння єдності християн. Апостольська Конституція "Pastor Bonus" і Папська Рада сприяння єдності християн. Діяльність Кардинала Августина Беа, Кардинала Йоганнеса Віллебрандса, Кардинала Едварда Ідріса Кассіді, Кардинала Вальтера Каспера і Кардинала Курта Коха).

Література основна: 1

Література додаткова: 12, 13, 62, 71, 72, 73, 74, 75, 76

Змістовий модуль IV. БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ

Тема 1. Сутність філософії релігії та її предметна сфера

Семантика слів «філософія» і «релігія», їх взаємозумовленість. Предметна сфера філософії релігії. Філософські позиції щодо дослідження релігії. Основні форми філософії релігії. Філософія релігії як філософська теологія. Філософія релігії як філософське релігієзнавство. Завдання філософії релігії.

Література основна: 2, 3, 6

Література додаткова: 25, 27

Тема 2. Філософське осмислення релігії епохи Античності

Профанне і сакральне в досократичній філософії. Етичний раціоналізм Сократа. Особливості Платонівського осмислення світу і його критика

міфологічної свідомості. Ідея Бога у Аристотеля. Космоцентризм античної філософії.

Література основна: 6, 14

Література додаткова: 27, 32

Тема 3. Формування проблематики філософії в епоху Середньовіччя

Образ Бога Біблії і грецької філософії. Християнська та язичницька системи цінностей: спільне та відмінне. Становлення християнської філософії як рефлексії над Святим Письмом. Антропоцентризм біблійного розуміння людини. Співвідношення віри і розуму, тілесного і духовного у епоху Середньовіччя. Ідея смерті і вічності у християнській теології.

Триєдина сутність Бога як предмет філософсько-теологічного аналізу. Поняття символу та його сакральний зміст. Метамова християнських істин. Теологічна семантика християнства в осмисленні єретичних вчень.

Поняття віри та її інтерпретація. Діалогічність знання та віри як основ світосприйняття християнства. Психологія та феноменологія віри.

Поняття «християнської ідентичності» та його інтерпретації.

Есхатологія. Полярність граду земного та граду небесного у Августина Аврелія.

Християнство і влада. Християнство і політика у східній та західній традиціях.

Роль християнства в утвердженні розуміння особистості. Проблема свободи волі.

Апофатична теологія Діонісія Ареопагіта.

Теологічне обґрунтування сакральності образу. Сакральний зміст ікони у Афанасія Олександрійського, Василя Великого, Григорія Богослова, Григорія Нісського, Єпифанія Кіпрського, Іоанна Златоуста, Іоанна Дамаскіна, Теодора Студита тощо

Література основна: 1, 4, 10, 11, 19, 23

Література додаткова: 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37

Тема 4. Філософія релігії епохи схоластики та раннього Відродження

Співвідношення філософії і релігії у представників схоластики. Філософський зміст Святої Трійці у Боеція. Ідея теофанії у Іоанна Скота Еріугени. Теологічний раціоналізм Ансельма Кентерберійського.

Співвідношення віри і розуму у Фоми Аквінського.

Релігійна свідомість середньовічного містицизму. Вчення про Божество у Мейстра Екхарта.

Містичні вчення XVI ст. Символізм Божественного у Я.Беме.

Обґрунтування протестантського типу мислення у «Німецькій теології».

Література основна: 7, 12, 21

Література додаткова: 25, 27, 32

Тема 5. Релігійно-філософські концепції у філософії Нового часу

Антропоцентризм філософського вчення Р.Декарта як подолання містики та схоластики. Вроджена ідея Бога у Р.Декарта.

Переосмислення ідеї Божественного у Б.Паскаля. Релігійно-етична система у «Думках про релігію» Б.Паскаля.

Раціоналістичний монотеїзм Б.Спінози як завершення розвитку раціоналізму XVII ст. Бог як ключова концепція існування світу.

Література: 25, 26, 27, 32

Тема 6. Німецька філософія як релігійно-філософський феномен

Релігійно-філософська концепція світу у «Теодіцеї» Г.Лейбниця. Мета релігії як обґрунтування досконалості Божественного.

Філософська концепція релігії І.Канта. «Релігія у межах тільки розуму» як філософська модифікація протестантизму. Сутність релігії як морального регулятора суспільства.

Теологічний зміст філософії Ф.В.Шеллінга. Філософія міфології Ф.В.Шеллінга. Ідея божественного абсолюту у «Філософських дослідженнях про сутність людської свободи».

Філософський аналіз релігії у Г.В.Гегеля. Критика християнства у «Народній релігії і християнстві». Осмислення взаємозв'язку релігійної свідомості та існуючих соціальних протиріч. Релігія як один із рівнів реалізації «абсолютного духу» у «Феноменології духу», «Науці логіки», «Енциклопедії філософських наук».

Філософія релігії Ф.А.Шлейермахера.

Література основна: 7, 12, 21

Література додаткова: 25, 27, 32

Тема 7. Екзистенційне переосмислення релігії

Релігія як екзистенційне самоусвідомлення свободи у С.Кьєркегора. Суб'єктивний та об'єктивний підходи до розуміння істинності християнства. Пошук істинного буття крізь призму екзистенційного діалогу людини з Богом у «Вступі до християнства».

Критика християнства у Ф.Ніцше. «Людське занадто людське» як формування Ф.Ніцше своєрідного, альтернативного християнству псевдорелігійного ідеалу. Критика утилітарної моралі християнських догматів. Переосмислення моральних ідеалів християнства у «Так сказав Заратустра». Критика тотожності моральних ідеалів релігії та філософії у «Антихристиянині». Ідея «смерті Бога» як повернення людині свободи.

Релігійний екзистенціалізм Г.Марселя («Метафізичний щоденник», «Таїна буття»). Особистісний екзистенційний досвід як антитеза теологічних догм.

Екзистенційна філософія міжсуб'єктного діалогу у М.Бубера. Віра як дійсність, що формує релігію як зв'язок абсолютного з конкретним («Два образи віри»).

Література основна: 5, 13, 16, 17

Література додаткова: 32

Тема 8. Релігійний індивідуалізм у філософії релігії XX ст.

Відображення ідей «філософії життя» у концепції релігії А.Бергсона («Два джерела моралі і віри»). Усвідомлення релігії як захисту від небезпек раціональності. Ідея статичної (породженої ірраціональним інстинктом) та динамічної (містичної) релігії. Християнський містицизм як діяльна творчість, що породжує життя, прагнення до творення людини в її ідеалі, вихід за межі інстинктів, прагнення до творчого пориву.

Релігія як частина культури у О.Шпенглера («Присмерк Європи»). Релігійна зумовленість історичних типів культури.

Емпіричне розуміння релігійного досвіду у філософії релігії У.Джемса («Різноманіття релігійного досвіду», «Воля до віри»). Релігія як діалог з навколишнім світом. Раціоналізація релігійного досвіду як спроба наблизити релігію до науки. Емпіричний критерій цінності релігії. Особистісна релігія як прагнення до самовдосконалення та моральності.

Аналіз філософії релігії в межах школи еволюціонізму (Е.Тайлор, Д.Фрезер) та структурної антропології (К.Леві-Строс).

Ідеї філософії релігії у представників феноменології (Ф.Бrentано, Е.Гуссерль, М.Хайдеггер, М.Шелер).

Релігійно-філософські ідеї А.Дж. Тойнбі.

Філософія міфу М.Еліаде.

Література основна: 3, 8, 18, 20, 22, 24

Література додаткова: 33

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

[illegible]

6.2 Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- формування потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Завдання для самостійної роботи – творче есе на одну із запропонованих проблем до кожної з означених тем

Форма подання виконаної роботи. Робота надсилається у вигляді файлу в текстовому редакторі Microsoft Word. Текст оформлюється шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25; поля: верхнє, нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 1,5 мм; текст вирівнюється по ширині. Виділення фрагментів тексту можливе півжирним та курсивним накресленням.

Структура роботи: титульний аркуш; зміст (план); перелік умовних позначень; викладення відповідей на поставлені завдання, оформлені у розділи; висновки; список використаних джерел; додатки.

На титульному аркуші роботи вказуються офіційна назва навчального закладу, факультету, кафедри; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи, повна назва роботи; місто, де знаходиться навчальний заклад, і рік написання роботи. Після титульного листа подається зміст роботи з точною назвою кожного розділу і вказуванням його сторінок. Оптимальний обсяг роботи складає до 15 сторінок

Тематика самостійної роботи:

Змістовий модуль I. СТАРОДАВНІ РЕЛІГІЇ

Тема 1. Релігії Австралії і Океанії

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Релігії Африки

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Релігії Америки

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Релігії Європи

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Змістовий модуль II. РЕЛІГІЇ СУЧАСНОСТІ

Тема 1. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження новітніх релігійних рухів

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Релігійна багатоманітність та її перспективи

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Нетрадиційні релігії та неокульти: причини появи і поширення, основні риси

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Основні види Новітніх релігійних рухів та їх класифікація

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 5. Україна у світовому релігійному просторі. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 6. Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства: реалії і перспективи в Україні

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 7. Сучасне українське рідновірство та неоязичництво як спроба відродження автохтонних релігійних вірувань: проблеми класифікації та самоідентифікації

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 8. Футурологія новітніх релігійних рухів

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Написати реферат за однією із запропонованих тем.

Змістовий модуль III. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОЛОГІЇ

Тема 1. Сучасний теологічний дискурс: особливості і виклики

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 2. Актуальні проблеми еkleзіології

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 3. Другий Ватиканський Собор та його роль у розвитку релігійної думки усіх напрямів християнства

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 4. Соціальна доктрина християнства

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 5. Теологія і політика в сучасному дискурсі

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 6. Розмаїття шкіл сучасної західної теології

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 7. Теологія і проблеми екології

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Тема 8. Екуменізм і шлях до єдності в сучасному християнстві

1. Опрацювати наукову літературу з теми.
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою.

Змістовий модуль IV. БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ

Тема 1. Сутність філософії релігії та її предметна сфера

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 2. Філософське осмислення релігії епохи Античності

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 3. Формування проблематики філософії в епоху Середньовіччя

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 4. Філософія релігії епохи схоластики та раннього Відродження

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 5. Релігійно-філософські концепції у філософії Нового часу 1. Опрацювати наукову літературу з теми

2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 6. Німецька філософія як релігійно-філософський феномен

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми.
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 7. Екзистенційне переосмислення релігії

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

Тема 8. Релігійний індивідуалізм у філософії релігії XX ст.

1. Опрацювати наукову літературу з теми
2. Скласти словник основних понять теми
3. Скласти план, визначити провідну ідею, сформулювати основні положення одного з першоджерел за даною темою

6.3. Критерії оцінювання самостійної роботи

Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають теми	0,5

	або опосередковані до неї	
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
<i>Повнота розкриття теми</i>	- тема розкрита повністю	1
	- часткове розкриття теми	0,5
	- виконане завдання не відповідає темі	0
<i>Логіка викладу інформації</i>	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- порушення логіки й структури викладу	0,5
<i>Креативність</i>	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
<i>Культура змістового наповнення відповідей</i>	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
Всього		5 балів

6.3. Форми проведення підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у вигляді залікового оцінювання з усіх модулів дисципліни «**Науковий семінар з релігієзнавства**».

6.4. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Рекомендовані джерела до змістового модуля І. СТАРОДАВНІ РЕЛІГІЇ

Основні:

1. Шепетяк Олег. Історія релігій. Том перший. – Жовква: Місіонер, 2019. – 496 с.
2. Воеводина, Лариса. Введение в мифологию: учебное пособие. – Москва: МГУКИ, 2005.
3. Белков, Павел. Миф и тотем в традиционном обществе аборигенов Австралии. – Санкт-Петербург: МАЭ РАН, 2004.
4. Даниельссон, Бенгт. Полинезия – земля в океане. – Москва: Знание, 1970.
5. Бейлис, Виктор. Ислам и традиционные религии в Тропической Африке. – ИНИОН, 1983.
6. Даниельссон, Мари-Тереза. Отравленный рай. – Москва: Прогресс, 1989.
7. Коуп, Роберт. Ацтеки и майя. – Москва: Махаон, 2011.
8. Нерсесов, Яков. Доколумбова Америка: ацтеки, майя, инки. – Москва: Мир энциклопедий Аванта, Астрель, 2009.
9. Зубов, Александр. Становление и первоначальное расселение рода "Ното". – Санкт-Петербург: Алетейя, 2011.
10. Бейлис, Виктор. Традиция в современных культурах Африки. – Москва: Наука, 1986.
11. Кабо, Владимир. Тасманийцы и тасманийская проблема. – Москва: Наука, 1975.
12. Росс, Энн. Кельты-язычники: быт, религия, культура. – Москва: Центрполиграф, 2005.
13. Рыбаков, Борис. Язычество древней Руси. – Москва: Наука, 1987.
14. Рыбаков, Борис. Язычество древних славян. – Москва: Наука, 1981.
15. Смирнов, Алексей. Скифы. – Москва: Наука, 1966.

Додаткові:

16. Берзина, Светлана. История Африки: Хрестоматия. – Москва: Наука, 1979.
17. Богданов, Никита. Палеозой востока Австралии и Меланезии. – Москва: Наука, 1967.
18. Бутинова, Мария. Миссионерство и колониализм в Океании. – Ленинград, 1975.
19. Бюттнер, Теа. История Африки с древнейших времен. – Москва: Наука, 1981.
20. Вольневич, Януш. У аборигенов Океании. – Москва: Наука, 1976.
21. Гогоберидзе, Георгий. Комплексное региональное приморских территорий мирового океана. – Санкт-Петербург: РГГМУ, 2007.
22. Даниельссон, Бенгт. Гоген в Полинезии. – Москва: Искусство, 1973.
23. Даниельссон, Мари-Тереза. Отравленный рай. – Москва: Прогресс, 1989.

24. Дмитриева, Татьяна (вид.) Традиционные верования и обряды народов Африки религии. – Санкт-Петербург: Гос. музей истории религии, 2015.
25. Емельянов, Андрей. Колониальная история Африки южнее Сахары. – Москва: МГИМ, 2011.
26. Емельянов, Андрей. Постколониальная история Африки южнее Сахары. – Москва: МГИМО-Университет, 2012.
27. Кабо, Владимир. Ванджина и икона: искусство аборигенов Австралии и русская иконопись. – Канберра: Алчеринга, 2002.
28. Кабо, Владимир. К проблеме энтогенеза аборигенов Австралии. – Москва: Наука, 1964.
29. Комар, Валентина. Исламские политические движения в Северной Африке: генезис и типология. – Москва: Ин-т Африки РАН, 2001.
30. Косвен, Марк. Очерки истории первобытной культуры. – Изд-во Акад. наук СССР, 1953.
31. Лебедева, Арина. Мореходное искусство народов Микронезии. – Наука, 2013.
32. Леви-Брюль, Люсьен. Первобытная мифология. – Москва: КРАСАНД, 2010.
33. Малиновский, Бронислав Каспар. Магия, наука и религия. – Москва: Академ. проект, 2015.
34. Малышева, Дина. Религия и общественно-политическое развитие арабских и африканских стран, 70-80-е годы. – Москва: Наука, 1986.
35. Малышева, Дина. Религия и политика в странах Восточной Африки. – Москва: Наука, 1974.
36. Моунтфорд, Чарлз П. С времен сновидения: Мифы аборигенов Австралии. – Таллинн: Кунст, 1990.
37. Непомнящий, Николай. Тайные общества Черной Африки. – Москва: Вече, 2013.
38. Никулин, Николай (ред.) Религии в развитии литератур Азии и Африки XX века. – Москва: Наука, 2006.
39. Оля, Богумил. Боги Тропической Африки. – Москва: Наука, 1976.
40. Орлов, Ольга (ред.) История Африки в XIX - начале XX в. – Москва: Наука, 1967.
41. Орлова, Антонина. История государства Конго (XVI-XVII вв.). – Москва: Наука, 1968.
42. П'Битек, Окот. Африканские традиционные религии. – Москва: Наука, 1979.
43. Пономарев, Дмитрий. Герои Африки. – Москва: Наука, 1971.
44. Пучков, Павел. Этническая ситуация в Океании. – Москва: Наука, 1983.
45. Пучков, Павел. Этническое развитие Австралии. – Москва: Наука, 1987.
46. Пучков, Павел. Формирование населения Меланезии. – Москва: Наука, 1968.

47. Равва, Наталия. Полинезия: Очерк истории французских колоний (конец XVIII-XIX в.). – Москва: Наука, 1972.
48. Религия Африки: Традиционные и синкретические религии. – Москва: Прогресс, 1987.
49. Роуз, Фредерик. Аборигены Австралии. Традиционное общество. – Москва: Прогресс, 1989.
50. Роуз, Фредерик. Аборигены, кенгуру и реактивные лайнеры. – Москва: Наука, 1972.
51. Риделанд, Финн. Остров в Меланезии. – Москва: Наука, 1973.
52. Рыбалкина, Инна. Женщины в социальной истории Африки. – Москва: Ин-т Африки, 1994.
53. Смит, Рамсей. Мифы и легенды австралийских аборигенов. – Центрполиграф, 2008.
54. Стингл, Милослав. Таинственная Полинезия. – Москва: Наука, 1991.
55. Стингл, Милослав. Последний рай: Полинезия вчера и завтра. – Рига: Лиесма, 1980.
56. Сузюмов, Евгений. По островам Полинезии. – Москва: Знание, 1963.
57. Татаровская, Ирина. Мифы народов Тропической и Южной Африки: основа духовной и социальной жизни африканского общества. – Москва: Ин-т Африки РАН, 2016.
58. Токарев, Сергей. Родовой строй в Меланезии. – Москва: URSS, 2011.
59. Урсу, Дмитрий. Историография истории Африки. – Москва: Высшая школа, 1990.
60. Уорсли, Питер. Когда вострубит труба: Исследование культов Карго в Меланезии. – Москва: Изд-во иностр. лит., 1963.
61. Федорова, Ирина. Миссионеры острова Пасхи. – Санкт-Петербург: МАЭ РАН, 2004.
62. Фробениус, Лео. Детство человечества: первобытная культура аборигенов Африки и Америки. – Москва: URSS, 2012.
63. Шаревская, Берта. Общее и особенное в автохтонных религиях Африки южнее Сахары. – Москва: Наука, 1964.
64. Шаревская, Берта. Старые и новые религии Тропической и Южной Африки. – Наука, 1964.
65. Шингаров, Георгий. Онтология и эпистемиология сверхъестественного в африканской мифологии. – Москва: Изд-во СГУ, 2016.
66. Шпажников, Генрих. Религии стран Африки: справочник. – Москва: Наука, 1981.
67. Эйльдерман, Густав. Первобытный коммунизм и первобытная религия. – Москва: Безбожник, 1930.
68. Элиаде, Мирча. Религии Австралии. – Санкт-Петербург: Университетская книга, 1998.
69. Баглай, Валентина. Ацтеки: история, экономика, социально-политический строй. (Доколониальный период). – Москва: Восточная литература, 1998.

70. Берёзкин, Юрий. Инки: Исторический опыт империи. – Ленинград: Наука, 1991.
71. Боден, Луи. Инки. Быт. Культура. Религия. – Москва: Центрполиграф, 2004.
72. Вайян, Джорж Клапп. История ацтеков. – Москва: Изд-во инос. лит., 1949.
73. Вега, Гарсиласо де ла. История государства инков. – Ленинград: Наука, 1974.
74. Веретенников, Александр. Города майя и ацтеков. – Москва: Вече, 2008.
75. Джилберт, Эдриан. Тайны майя. – Москва: Вече, 2000.
76. Джонсон, Кеннет. Мудрость Ягуара. Календарная магия майя. – Киев: София, 1998.
77. Диэри, Терри. Лютые ацтеки. – Москва: Эгмонт Россия Лтд. 1997.
78. Дэникен, Эрих фон. Боги майя. – Харьков, Белгород: Клуб Семейного Досуга, 2009.
79. Дюран-Форэ, Жаклин де. Ацтеки: государство, экономика, религия, искусство, повседневная жизнь. – Вече, 2013.
80. Жакен, Филипп. Индейцы во времена европейского завоевания Америки. – Москва: Олма-пресс, 1999.
81. Зубрицкий, Юрий. Инки-кечуа. – Москва: Прогресс, 1979.
82. Инки: владыки золота и наследники славы. – Москва: Терра, 1997.
83. Итье, Сезар. Инки. – Москва: Вече, 2013.
84. Кейзер, Ричард. Тайны жрецов майя и ацтеков: предсказания на тысячелетия. – Москва: Вече, 1997.
85. Майя, ацтеки та інки. – Харків: Ранок, 2004.
86. Никсон, Гир. Инки: Сказание о погибших народах. – Москва: МОСП РФ, 1998.
87. Пол, Джон. Ацтеки и конкистадоры: гибель великой цивилизации. – Москва: ЭКСМО, 2009.
88. Полюхович, Юрій. Політико-династична історія держави майя Баакаль за матеріалами корпусу епіграфічних джерел Паленке (Лакамха): дис. канд. іст. наук. – Київ, 2012.
89. Сомервилл, Барбара. Империя инков. – Москва: Мир книги, 2007.
90. Стингл, Милослав. Государство инков: Слава и смерть "сыновей Солнца". – Москва: Прогресс, 1986.
91. Стогний, Константин. Сокровища майя и конец света. – Харьков: Фолио, 2012.
92. Сустель, Жак. Ацтеки. Воинственные подданные Монтесумы. – Центрполиграф, 2010.
93. Сустель, Жак. Повседневная жизнь ацтеков накануне испанского завоевания. – Москва: Молодая гвардия, Палимпсест, 2007.
94. Аллен, Стивен. Кельты. Властители битв. – Москва: Эксмо, 2010.
95. Бондаренко, Григорий. Повседневная жизнь древних кельтов. – Молодая гвардия, 2007.

96. Брюно, Жан-Луи. Галлы. – Москва: Вече, 2011.
97. Гаврилов, Дмитрий; Ермаков, Станислав. Древние боги славян. – Москва: Вече, 2014.
98. Гаврилов, Дмитрий; Наговицын, Алексей. Боги славян. Язычество. Традиция. – Москва: Рефл-бук, 2002.
99. Гимбутас, Мария. Славяне. Сыны Перуна. — Москва: Центрполиграф, 2003.
100. Граков, Борис. Скифы. – Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1971.
101. Гутнов, Феликс. Ранние скифы: очерки социальной истории. – Ин-т цивилизации, 2006.
102. Диллон, Майлз. История Кельтских королевств. – Москва: Вече, 2006.
103. Донскова, Ирина. Шотландия: мистическая страна кельтов и друидов. – Москва: Вече, 2007.
104. Дюмезиль, Жорж. Скифы и нарты. – Москва: Наука, 1990.
105. Зеленин, Дмитрий. Восточнославянская этнография. – Москва: Наука, 1991.
106. Клейн, Лев. Воскрешение Перуна. – Санкт-Петербург: Евразия, 2004.
107. Коллис, Джон. Кельты: истоки, история, миф. – Москва: Вече, 2007.
108. Ловмянский, Генрих. Религия славян и её упадок. – Академический проспект, 2003.
109. Майорова, Наталья. Путешествие к древним кельтам. – Москва: Белый город, 2009.
110. Маккалох, Джон Арнотт. Религия древних кельтов. – Москва: Центрполиграф, 2004.
111. Мансикка, Вильо. Религия восточных славян. – Москва: Изд-во ИМЛИ, 2005.
112. Мурадова, Анна. Кельты анфас и в профиль. – Москва: Ломоносовъ, 2010.
113. Неусыхин, Александр. Общественный строй древних германцев. – Гос. публ. ист. б-ка, 2001.
114. Пауэлл, Теренс. Кельты: воины и маги. – Москва: Центрполиграф, 2003.
115. Погребова, Мария. Ранние скифы и Древний Восток. – Москва: Наука, 1992.
116. Подгаец, Анна. Кельты: что мы знаем о них? – Пермь: Перм. гос. ун-т., 1998.
117. Райс, Тамара Т. Скифы. Строители степных пирамид. – Москва: Центрполиграф, 2012.
118. Роллестон, Томас. Мифы, легенды и предания кельтов. – Москва: Центрполиграф, 2004.
119. Росс, Анна. Повседневная жизнь кельтов в языческую эпоху. – С.-Петербург: Евразия, 2004.
120. Тодд, Малькольм. Варвары. Древние германцы. – Москва: Центрполиграф, 2005.

121. Толль, Николай. Скифы и гунны: из истории кочевого мира. – Прага: Евраз. изд-во, 1928.
122. Толстой, Никита. Очерки славянского язычества. – Москва: Индрик, 2003.
123. Фаминцын, Александр. Божества древних славян. – Санкт-Петербург: Алетейя, 1995.
124. Филип, Ян. Кельтская цивилизация и ее наследие. – Прага: Артия, 1961.
125. Хайнц, Сабина. Символы кельтов. – Москва, Санкт-Петербург: ДИЛЯ, 2006.
126. Цветков, Сергей. Кельты и славяне. – Санкт-Петербург: БЛИЦ, 2005.
127. Шеппинг, Дмитрий. Мифы славянского язычества. – Москва: Академический проект, 2014.
128. Шкунаев, Сергей. Община и общество западных кельтов. – Москва: Наука, 1989.
129. Таубе, Карл. Мифы ацтеков и майя. – Москва: ФАИР-Пресс, 2005.

Рекомендовані джерела до змістового модуля II. РЕЛІГІЇ СУЧАСНОСТІ

Основні:

1. Академічне релігієзнавство: Підручник / За наук. ред. А. М. Колодного. – К., 2000.
2. Арістова А.В. Релігійні конфлікти в сучасному світі: природа, вияви, шляхи врегулювання: Монографія. – К.: НТУ, 2007. – 336 с.
3. Балагушкин Е.Г. Современные религиозно-мистические культы и молодежь // Будущее религии. - Ч.1. - М.,1991. - С.130-163.
4. Баркер А. Новые религиозные движения. – СПб.,1997.
5. Бауман З. Идентичность в глобализирующемся мире / Зигмунд Бауман // Бауман З. Индивидуализированное общество. М.: Логос, 2002. – 390 с.
6. Белла Р. Основные этапы эволюции религии в истории общества / Роберт Белла // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. Виктор Иванович Гараджа, Елена Дмитриевна Руткевич. – М.: Аспект Пресс, 1996. – С. 665-677.
7. Бодак В. Релігія і культура: взаємодія і взаємовплив. – Київ-Дрогобич: Коло, 2005. – 305 с.

Додаткові:

8. Бодріяр Жан. Симулякри і симуляція/Пер. з фр.В.Ховхун. – К.:Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 230 с.
9. Варна Вейз-младший Дж.Эдвард. Времена постмодерна: христианский взгляд на современную мысль и культуру // Фонд «Лютеранское наследие». World Wide Printing. 2002. С.205
10. Велькер М. Христианство и плюрализм / Михаэль Велькер. - М.: Республика, 2001. - 207 с.
11. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. Ставки ХХІ-го століття/Пер. з фр. – К.: Дух і Літера., 2006. – 331 с.

12. Гараджа В.И. Протестантская концепция человека / Виктор Иванович Гараджа // Буржуазная философская антропология XX века. - М., Наука, 1986. - С. 279-293.
13. Гараджа В.И. Социология религии: Учеб. пособие для студентов и аспирантов гуманитарных специальностей. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 348 с.
14. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности /Пер. с англ. и франц. - М., 1991. - С. 27-45, 89-134.
15. Горкуша О. Проблеми функціональності релігії в сучасній Україні // Релігія і Церква в сучасних українських реаліях. - Українське релігієзнавство. - К., 2007. - № 44. - С. 100-107.
16. Джуссани Л. Христианство как вызов / Луиджи Джуссани.- М.: Христианская Россия, 1993. - 144 с.
17. Докаш В.І. Кінець світу: еволюція протестантської інтерпретації: Монографія. - Київ-Чернівці: Книги – XXI, 2007. - 544 с.
18. Доккинз Ч. Бог как иллюзия. Перевод с английского Н. Смелковой. Издательство «КоЛибри». - 2008 г. - 560 с. ISBN: 978-5-389-00334-7.
19. Єленський В.Є. Релігія після комунізму / Віктор Євгенович Єленський. - К.: Національний педагогічний університет ім. М.Драгоманова, 2002. - 420 с.
20. Здіорук С. Суспільно-релігійні відносини: виклики Україні XXI століття: Монографія. - К.: Знання України, 2005 - 552 с.
21. Історія релігії в Україні: у 10 т. / А. Колодний (ред.). - К.: Український Центр духовної культури, 1996. - Т.5: Протестантизм в Україні. Ранній протестантизм. Пізній протестантизм. Баптизм. - 428 с.
22. Йоас Х. Будущее христианства. Доклад, в сокращенной форме представленный 9 июня 2007 г. на Дне Немецкой Лютеранской Церкви //Социологические исследования. 2009. - № 11. - С. 78-88.
23. Киселев Г.С. Новая религиозность как проблема сознания // Вопросы философии. - 2002; -№5,
24. Классики мирового религиоведения. Антология / Сост. и общ. ред. А. Н. Красникова. - М., 1996.
25. Колодний А., Филипович Л. Релігійна духовність українців: вияви, постаті, стан. - К.: Логос, 1996 - 182 с.
26. Колодний А.М. Релігійне сьогодення України: роздуми, оцінки і прогнози (тематична збірка вибраних статей і тез). - К., 2009. - 450 с.
27. Колодний А.М. Церква Ісуса Христа Святих останніх днів. Монографія. - К.,
28. Кох К. Християни в Європі: нові шляхи передання віри / Пер. з нім. — К: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. — 216с.
29. Малерб М. Религии человечества. - М.-Спб., 1997. - 600 с.
30. Никонов А. Опиум для народа. Религия как глобальный бизнес-проект / Александр Никонов. - М.: ЭНАС ; СПб.: Питер, 2009. - 344 с.
31. Нові релігії України. Том VIII // Історія релігії в Україні в 10-ти томах. За ред. А.Колодного. - К., 2010.

32. Нові релігійні рухи в Європі і в Україні. Збірник. За ред. І.Бондарчука і А.Колодного. – К., 2006.
33. Оден Томас. После модернизма. Что впереди? – Минск, 2003. – 212 с.
34. Олбрайт Мадлен. Религия и мировая политика. Пер с англ.. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 352 с.
35. Павленко П. Богословські підвалини міжконфесійного протистояння // Релігійна свобода. Науковий щорічник. – 2005. – № 9. – С. 19-28.
36. Релігія та соціум у контексті глобальних трансформацій/Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 29-30 травня 2012 року. – Чернівці., 2012. – 215 с.
37. Рормозер Г. Ситуация христианства в эпоху «постмодерна» / Гюнтер Рормозер // Вопросы философии. - 1991. - № 5. – С. 75-94
38. Рормозер Г. Ситуация христианства в эпоху «постмодерна» глазами христианского публициста//Вопросы философии. 1991. № 5. С. 75
39. Роуд Росс. Христианство и постмодернизм, или какой будет Церковь III тысячелетия // Христианство. – 2002. – № 6. - С. 4-9.
40. Стратегії розвитку України: теорія і практика/За ред.О.С.Власюка. – К.: НІСД, 2002. – 864 с.
41. Україна релігійна. Колективна монографія. Книга друга: Прогнози релігійних процесів України. - К., 2008.. - №48. – К., 2008. – С. 314 - 339.
42. Україна релігійна//Прогнози релігійного життя. Книга друга.// Українське релігієзнавство. - №48. – К., 2008. – 341 с.
43. Филиппов В.Р. «Этноконфессиональные конфликты»: ущербность концепции // портал auditorium_ru.htm/ Интернет-конференция «Современная Россия и мир: альтернативы развития (этноконфес-сиональные конфликты и вызовы XXI века).
44. Християнство доби постмодерну. Колект. монографія / За ред. А.Колодного. Спецвипуск «Українське релігієзнавство». – К., 2005. - № 35. – 309 с.
45. Християнство доби постмодерну. Колективна монографія/За ред. А.Колодного. Киев, 2005. - С. 168.
46. Християнство і культура. Наук. збірник / За ред. А.Колодного і А.Гудими. – К.-Тернопіль, 1998. – 182 с.
47. Християнство і проблеми сучасності. Науковий збірник / Гол. ред. А.М.Колодний і П.Л.Яроцький. – К., 2000. – 218 с.
48. Черенков М. Європейська Реформація та український євангельський протестантизм. Киев, 2008. С.492.

Рекомендовані джерела до змістового модуля ІІІ. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОЛОГІЇ

Основні:

1. Шепетяк О.М. Німецькомовна католицька думка другої половини ХХ століття: монографія. / Олег Михайлович Шепетяк. – Київ: УАР, 2014. – 346 с.

2. Гвардини Р. Господь. / Романо Гвардини. – Брюссель: Жизнь с Богом, 1995. – 506 с.
3. Гентош Л. Ватикан і виклики модерності: східноєвропейська політика папи Бенедикта XVI та українсько-польський конфлікт в Галичині, 1914-1923. / Ліліана Гентош. – Львів: ВНТ-Класика, 2006. – 456 с.
4. Гренц С., Олсон Р. Богословие и богословы XX века. / Стэнли Гренц, Роджер Олсон. [Пер. с англ.] – Черкасы: Колоквиум, 2011. – 520 с.
5. Каспер В. Бог Иисуса Христа. / [Пер. с нем. А. Петровой]. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2005. – 462 с.
6. Каспер В. Ісус Христос. / [Пер. Н. Вельбовець]. – К.: Дух і Літера, 2008. – 424 с.
7. Каспер В. Підручник з духовного екуменізму. / [Пер. з англ. Р. Фігас]. – Л.: Вид-во Укр. католиц. ун-ту, 2007. – 80 с.
8. Каспер В. У пошуках єдності християн. / [Пер. С. Желдак]. – К.: Дух і Літера, 2008. – 224 с. – (Bibliotheca Clementina).
9. Корет Э. Основы метафизики. / [Пер. с нем. В. Терлецкого, под ред. В.А. Демьянова]. – К.: Тандем, 1998. – 248 с.
10. Кюнг Г. Христианский вызов. / Ганс Кюнг. [Пер. с нем.]. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2012. – 464 с.
11. Кох К. Християни в Європі: нові шляхи передання віри. / [Пер. з нім. Н. Комарової.] – К.: Дух і літера, 2013. – 216 с.

Додаткові:

12. Бальтазар Г.У. Теологика. Том I: Истина мира. / [Пер. с нем.]. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2013. – XXIV, 301 с. – (Серия "Современное богословие").
13. Беляков Ю.В. "Человек творческий" в трансцендентальной антропологии К. Ранера. // Культура и творчество: Сборник научных трудов. / Ю.В. Беляков. – Тверь, 1995. – С. 62-65.
14. Гвардини Р. Конец нового времени. // Вопросы философии. № 4. / Романо Гуардини. – М., 1990. – С. 127-163.
15. Гуерьеро Э. Ханс Урс фон Бальтазар. / [Пер. с нем. Юрий Ромашев]. – М.: Культурный центр "Духовная библиотека", 2009. – 327 с.
16. Дворкин А. Очерки по истории Вселенской Православной церкви: курс лекций. / Александр Дворкин. – Нижний Новгород: Из-во Братства во имя св. князя Александра Невского, 2003. – 816 с.
17. Декларація Другого Ватиканського Собору про відношення до нехристиянських релігій "Nostra aetate". // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 305-310.
18. Декрет Другого Ватиканського Собору про екуменізм "Unitatis Redintegratio". // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 187-210.
19. Декрет Другого Ватиканського Собору про служіння і життя пресвітерів "Presbyterorum Ordinis". // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 449-498.

20. Деяния Вселенских соборов. / [Репр. издание Казанской Духовной Академии, 1908]. – Т. III. – Санкт-Петербург: "Воскресение", 1996. – 682 с.
21. Документы II Ватиканского Собора. / [Пер. с лат. А. Коваля, под ред. В. Шайхевича]. – М.: Paoline, 2004. – 710 с.
22. Догматична Конституція Другого Ватиканського Собору про Боже Об'явлення "Verbum Dei" // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 311-332.
23. Догматична Конституція Другого Ватиканського Собору про Церкву "Lumen Gentium", // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 75-170.
24. Заблоцький В. Лібералізм: ідея, ідеал, ідеологія. / Віталій Заблоцький. – Донецьк: Янтра, 2001. – 368 с.
25. Іван Павло II. Енцикліка "Fides et Ratio" про співвідношення віри й розуму. – К.: Кайрос, Львів: Свічадо, 2000. – 152 с.
26. Історія православної церкви в Україні: Збірка наукових праць. / [Ред. П. Яроцький]. – К.: Четверта хвиля, 1997. – 292 с.
27. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. / Анатолій Карась. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 519 с.
28. Карташев А.В. Вселенские Соборы. / Антон Владимирович Карташев. – М.: Республика, 1994. – 541 с.
29. Каспер В. Служитель радости. Священниче буття – священниче служіння. / [Пер. з нім. Н. Крец]. – Жовква: Місіонер, 2009. – 138 с.
30. Каспер В. Таїнство єдності: Євхаристія та Церква. / [Пер. з нім.] – К.: Дух і літера, 2010. – 224 с.
31. Кимелев Ю.А. Современная буржуазная философско-религиозная антропология. / [Под. ред. Б.Т. Григорьян]. – М.: Наука, 1985. – 141 с.
32. Кияк С. Другий Ватиканський Собор і релігійно-суспільні проблеми сучасності: Навчальний посібник. / Святослав Кияк. – Жовква: Місіонер, 2011. – 304 с.
33. Кодекс Канонів Східних Церков: авторизований переклад. / [Пер. з лат. Й. Кобів. Ред.: Канонічна комісія оо. василіан] – Львів: В-во оо. василіан, 1995. – 471 с.
34. Колодний А.М. Іван-Павло II про природу раціонального пізнання. // Віра і духовність – двоє крил людського духу. Збірник матеріалів наукового колоквиуму. / [Ред. кол.: А.М. Колодний (голов. ред.) та ін.] – К.: Світ знань, 2001. – С. 129-133.
35. Колодний А.М. Основи релігієзнавства. Курс лекцій. / Колодний Анатолій Миколайович. – Дрогобич: Коло, 2006. – 168 с.
36. Конституція Другого Ватиканського Собору про Святу Літургію "Sacrosanctum Concilium". // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 9-60.
37. Красников А. Методология современного неотомизма. / Александр Николаевич Красников. – М.: Изд-во МГУ, 1993. – 77 с.

38. Кузнецов Н.В. Вольтер и философия французского Просвещения XVIII века. / Виталий Николаевич Кузнецов. – М.: Изд-во Московского университета, 1965. – 275 с.
39. Кураев А. Традиция, догмат, обряд: апологетические очерки. / Андрей Кураев. – М.: Из-во Братства Святителя Тихона, 1995. – 413 с.
40. Кьопке В.А. Аксіологічна проблематика в філософсько-релігійних концепціях німецьких мислителів XX ст.: Дис... канд.наук: 09.00.11. / Вікторія Андріївна Кьопке. – К., 2008. – 173 с.
41. Кюнг Г. Вечная жизнь? / [Пер. с нем. С. Павлова]. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2014. – X, 356 с. – (Серия "Современное богословие").
42. Лосский В. Отчерк мистического богословия Восточной Церкви. / Владимир Николаевич Лосский. – М.: Свято-Троицкая Сергиева лавра, 2010. – 429 с.
43. Никонов К. Современная христианская антропология: опыт философского критического анализа. / Кирил Иванович Никонов. – М.: Изд-во МГУ, 1983. – 184 с.
44. Пастирська Конституція Другого Ватиканського Собору про Церкву в сучасному світі "Gaudium et Spes", 21 // Документи Другого Ватиканського Собору: Конституції, Деркери, Декларації. – Львів: Свічадо, 1996. – С. 499-620.
45. Поснов М.Э. История Христианской Церкви (до разделения Церквей в 1054 г.). / Михаил Эммануилович Поснов. – Брюссель: Жизнь с Богом, 1964. – 567 с.
46. Ранер К. Основание веры. Введение в христианское богословие. / [Пер. с нем. В. Витковского] – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2006. – 662 с. – (Современное богословие).
47. Ранер Х. Игнатий Лойола и историческое становление его духовности. / [Пер. с нем. И.Г. Гаспаров]. – М.: Колледж философии, теологи и истории в Москве, 2002. – 116 с.
48. Ратцингер Й. Вера-Истина-Толерантность. Христианство и мировые религии. / Бенедикт XVI – Йозеф Ратцингер. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2007. – 379 с. – (Серия "Диалог").
49. Ратцингер Й. Многообразие религий и единый завет. / [Пер. с нем. А. Петрова]. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2007. – 130 с. – (Серия "Диалог").
50. Ратцингер Й. Сущность и заданичи богословия: Попытки определения в диспуте сорвременности. / Йозеф Ратцингер – Венедикт XVI. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2007. – 144 с.
51. Ратцінгер Й. Божа революція. / [Пер. з італ. К.В. Стасіва]. – Жовква: Місіонер, 2009. – 132 с.
52. Ратцингер Й. Введение в христианство: Лекции об апостольском символе веры. / [Пер. с нем.] – Брюссель: Foyer Oriental Chrétien, 1998. – 318 с.
53. Религиоведение: энциклопедический словарь. / [Под ред. А.П. Забияко, А.Н. Красникова, Е.С. Элбакяна]. – М.: Академический проект, 2006. – 1254 с.

54. Робертс Г. Государство и Церковь в Федеративной Республике Германия. // Модели церковно-государственных отношений стран Западной Европы и США. / [Ред. А. Колодный]. – К., 1996. – С. 111-113.
55. Сапеляк А. Українська Церква на II Ватиканському Соборі. / Андрій Сапеляк. – Рим, Буенос Айрес: Салезіанське видавництво, 1967. – 315.
56. Тимошук А.С., Федотова И.Н., Шавкунов И.В. Введение в религиоведение: учеб. пособие. / А.С. Тимошук, И.Н. Федотова, И.В. Шавкунов. – Владимир: ВЮИ ФСИН России, 2011. – 136 с.
57. Толерантність: сфера міжконфесійних відносин. Релігієзнавчий аналіз. / [Упорядник, автор передмови Л. Филипович]. – К.: ЦеРІС, 2004. – 189 с.
58. Тролль К. Вопросы мусульман – ответы христиан. / [Пер. с нем. А. Соколовский]. – К.: Дух і літера, 2011. – 280 с.
59. Удальцова З.В. Культура Византии: IV – первая половина VII в. / Зинаида Владимировна Удальцова. – М.: Наука, 1984. – 723 с.
60. Українська Церква між Сходом і Заходом. / [Ред. П. Яроцький та ін.]. – К.: Український центр духовної культури, 1996. – 225 с.
61. Федосик В.А. Киприан и античное христианство. / Виктор Анатольевич Федосик. – Минск: Университетское, 191. – 208 с.
62. Филипович Л.О. Майбутнє міжконфесійного діалогу: подолання православних і католицьких стереотипів. // Україна і Ватикан в контексті культурно-цивілізаційного діалогу: історія і сучасність. Серія наукових збірників. Зб. № 3. / [За ред. П. Яроцького, Л. Филипович, С. Кияка]. – С. 319-326.
63. Философия, религия, культура: критический анализ современной буржуазной философии. / [Т. Кузьмина, В. Лазарев, Г. Тавризян]. – М.: Наука, 1982. – 396 с.
64. Флоровский Г. Восточные Отцы Церкви. / Георгий Флоровский. – Кировоград: АСТ, 2003. – 636 с.
65. Хабермас Ю., Ратцингер Й. Диалектика секуляризации. О разуме и религии. / [Пер. с нем. В. Витковский]. – М.: ББИ св. ап. Андрея, 2006. – 112 с. – (Серия "Современное богословие").
66. Хайдеггер М. Бытие и время. / [Пер. с нем. В.В. Бибихина]. – М.: ad Marginem, 1997. – XI, 452 с.
67. Хромец И.С. Христианская антропология Карла Ранера: философский и теологический аспекты: автореферат дис... кандидата философских наук: 09.00.14. / Ирина Сергеевна Хромец. – Санкт-Петербург, 2012.
68. Хроника христианства. / [Пер. с нем. В. Годфрида]. – М.: Терра, 1999. – 464с.
69. Цыпин В. Церковное право: Курс лекций. / Владислав Цыпин. – М.: Круглый стол по религиозному образованию в Рус. Правосл. церкви, 1994. – 821 с.
70. Чухина Л. Человек и его ценностный мир в религиозной философии. / Лариса Алексеевна Чухина. – Рига: Зинатне, 1991. – 302 с.
71. Шевченко В. Православ'я в Україні і цивілізаційні виклики: історія та сучасність. / Віталій Володимирович Шевченка. – К.: Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 639 с.

72. Шейнман М.М. Католицизм в меняющемся мире. / Михаил Маркович Шейнман. – М.: Наука, 1975. – 159 с.
73. Шишков К.А. Проблема культурно-исторического творчества в философии К. Ранера. // Культура и творчество: Сборник научных трудов. – Тверь, 1995. – С. 53-62.
74. Яроцький П.Л. Вселенскість католицизму як християнського феномену. // Конфесіологія релігії. Колективна монографія. // Українське релігієзнавство. / [Ред. А. Колодний та Л. Филипович]. – К., 2009. – С. 108-124.
75. Яроцький П.Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник. / Петро Лаврентієвич Яроцький. – К.: Кондор, 2004. – 308 с.
76. Яроцький П.Л. Релігієзнавство: Сучасні релігійні процеси у світі й Україні: підручник. / Петро Лаврентієвич Яроцький. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 442 с.

Рекомендовані джерела до змістового модуля IV. БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ

Основні:

1. Августин Аврелий. Исповедь / Августин Аврелий – М.: Изд.-во «Ренессанс», СП ИВО-Сид, 1991. – 488 с.
2. Барт, К. Очерк догматики / К.Барт. – СПб.: Алетейя, 1997. — 272 с.
3. Бергсон, А. Два источника морали и религии / А.Бергсон; [Пер. с фр., послесл. и прим. А. Б. Гофмана]. - М.: «Канон», 1994. — 384 с.
4. Боэций. «Утешение философией» и другие трактаты / Боэций ; [Отв. ред., сост. и авт. ст. Г.Г. Майоров]. – М. : Наука, 1990. – 414 с.
5. Бубер, М. Два образа веры / М. Бубер; [Пер.с нем.]. — М. : Республика, 1995. — 463 с.
6. Бультман, Р. Вера и понимание / Р.Бультман. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН) Год: 2004. – 752 с.
7. Гегель, Г.В. Философия религии / Г.В. Гегель; [Отв. ред. А. В. Гулыга. Пер. с нем. М. И. Левиной]: В 2-х томах. Т. 1. - М.: Мысль, 1976. – 532 с.
8. Джемс, В. Воля к вере / У. Джеймс; [Л.В. Блинников (сост.), А.П. Поляков (Пер.с англ)]. — М. : Республика, 1997. — 431 с.
9. Джемс, В. Многообразие религиозного опыта / В. Джемс. – СПб: «Андреев и сыновья», 1992. - 423 с.
10. Дионисий Ареопагит. Корпус сочинений. С толкованиями преп. Максима Исповедника / Дионисий Ареопагит; [Пер. с греч. и вступ. ст. Г. М. Прохорова]. – 3-е изд., испр. – СПб. : Изд-во Олега Абышко, 2010
11. Жильсон, Э. Избранное / Э.Жильсон. В 2 т. Т.1. Томизм. Введение в философию Фомы Аквинского. – М., СПб.: Университетская книга, 1999 – 496 с.
12. Кант, И. Собрание сочинений / И.Кант: в 6 т. - М.: Мысль, 1963-1966.
13. Кьеркегор, С. Страх и трепет / С.Кьеркегор; [Пер. с дат.]. - Изд. 2-е, доп. и испр. - М.: Изд. Культурная Революция, 2010. - 488 с.

14. Леви-Строс, К. Первобытное мышление / К. Леви-Строс; [Пер., вступ. ст. и прим. А. Б. Островского]. — М.: Республика, 1994. — 384 с.
15. Маритен, Ж. Знание и мудрость / Ж.Маритен. — М.: Научный мир, 1999.
16. Марсель, Г. Метафизический дневник / Г. Марсель; пер. с франц. В.Ю. Быстрова. — СПб., 2005. — 523 с.
17. Ницше, Ф. Так говорил Заратустра / Ф.Ницше. — М.: Изд.-во «Сирин», 1990. — 447 с.
18. Тойнби, А. Дж. Постигание истории: Сб. / А.Дж. Тойнби; [Пер. с англ. Е. Д. Жаркова]. — М.: Рольф, 2001. — 676 с.
19. Фома Аквинский. Сумма теологии / Фома Аквинский. — М.: Издатель Савин С.А., 2006. — 817 с.
20. Хайдеггер, М. Бытие и время / М.Хайдеггер. — М.: Ad Marginem, 1997
21. Шеллинг, Ф. Сочинения в 2-х томах / Ф.Шеллинг. — М.: Мысль, 1989. — Т.2.- 636 с.
22. Шпенглер, О. Закат Европы / О. Шпенглер ; [Вступ. ст. А. П. Дубнова]. — Новосибирск: Наука Сибири, 1993. — 584,[9] с
23. Экхарт, М. Духовные проповеди и рассуждения / М.Экхарт, Я.Беме. — К. : Ника-Центр, 1998. — 432 с.
24. Элиаде, М. Аспекты мифа / М.Элиаде. — М.: «Инвест - ППП», СТ «ППП», 1996 - 240 с.

Додаткові:

- 25.Аринин, Е. И. Философия религии. Академическое введение в основные концепции и термины : учеб. пособие для студентов специальности и направления «Религиоведение» / Е. И. Аринин ; Владим. гос. ун-т им. А. Г. и Н. Г. Столетовых. — Владимир : Изд-во ВлГУ, 2014. — 407 с.
- 26.Бэймкер, К. Европейская философия средневековья / К. Бэймкер — М. : ЛИБРОКОМ, 2011.
- 27.Ермишин, О.Т. Философия религии : Концепции религии в зарубежной и русской философии: Учеб. Пособ. / О.П.Ермишин. — М.: Узд.-во ПСТГУ, 2009. — 224 с.
- 28.Жильсон, Э. Философия в средние века. От истоков патристики до конца 14 века /Э. Жильсон; [С.С.Неретина (общ.ред. и послесл)]. — М.: Республика, 2004. — 678 с.
- 29.Майоров, Г. Г. Формирование средневековой философии: Латинская патристика / Г. Г. Майоров. — Изд. 2-е. — М. : ЛИБРОКОМ, 2009.
- 30.Православная энциклопедия. — М. : Церковно-научный центр Русской православной Церкви «Православная Энциклопедия», 2000
- 31.Прот. Георгий Флоровский. Восточные отцы V — VIII веков / Георгий Флоровский. — М. : Умса-Press, 1992. Гийу, А. Византийская цивилизация / Андре Гийу ; пер. с фр. Д. Лоевского. — Екатеринбург : У-Фактория, 2007.
- 32.Рассел, Б. История западной философии / Б. Рассел. — М. : АСТ, 2010.
- 33.Суини, М. Лекции по средневековой философии. - Вып. 2.: Средневековая политическая философия Запада / М. Суини. — М. : Ин-т философии, теологии и истории святого Фомы, 2006.

34. Христианство: Энциклопедический словарь : в 3 т.:т. 1.- М.: Большая Российская энциклопедия, 1995.- 863 с.
35. Христианство: Энциклопедический словарь : в 3 т.:т. 2.- М.: Большая Российская энциклопедия, 1995.- 671 с.
36. Христианство: Энциклопедический словарь : в 3 т.:т. 3.- М.: Большая Российская энциклопедия, 1995.- 671 с.
37. Штекль, А. История средневековой философии / А. Штекль. – М. : ЛИБРОКОМ, 2010.

ДОДАТОК

до робочої програми навчальної дисципліни «Науковий семінар з релігієзнавства»

Завдання до семінарів

Семінар як одна з форм навчальних занять, передбачених програмою дисципліни «Науковий семінар з релігієзнавства», спрямований на поглиблене вивчення програмного матеріалу та контроль рівня його засвоєння.

Систематична підготовка до семінарів з дисципліни «Науковий семінар з релігієзнавства» привчає до самостійної роботи з науковою, навчальною, навчально-методичною літературою, періодичними та довідковими виданнями, інформаційними ресурсами мережі Інтернет.

Для ґрунтовного засвоєння джерел необхідно вдумливо конспектувати, вдаючись до різних форм запису: витягів, тез, цитат тощо. Доцільно підготувати власні спостереження та висновки, обґрунтувавши їх теоретичними положеннями та рекомендаціями. Важливо навчитися обстоювати власну точку зору, аргументувати власну позицію.

Семінарські заняття не лише базуються на матеріалі, який міститься в лекційному курсі, але й підсумовують результати самостійної роботи з рекомендованою літературою.

Для зарахування семінарського заняття необхідно опрацювати запропоновану літературу, підготувати відповіді на поставлені запитання і надіслати їх у вигляді файлу в текстовому редакторі Microsoft Word у встановлені терміни.

Форма подання виконаної роботи:

Робота надсилається у вигляді файлу в текстовому редакторі Microsoft Word. Текст оформлюється шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25; поля: верхнє, нижнє – 20 мм, лівє – 30 мм, правє – 1,5 мм; текст вирівнюється по ширині. Виділення фрагментів тексту можливе півжирним та курсивним накресленням.

Структура роботи: титульний аркуш; зміст (план); перелік умовних позначень (за необхідності); викладення відповідей на поставлені завдання, оформлені у розділи; висновки; список використаних джерел; додатки.

На титульному аркуші роботи вказуються офіційна назва навчального закладу, факультету, кафедри; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи, повна назва теми; місто, де знаходиться навчальний заклад, і рік написання роботи. Після титульного листа подається зміст роботи з точною назвою кожного розділу і вказуванням його сторінок. Оптимальний обсяг роботи складає до 15 сторінок.

Критерії оцінювання:

Максимальна оцінка за завдання семінару – 10 балів

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	5 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бал
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	1 бал

**Плани семінарських занять
до змістового модуля І. СТАРОДАВНІ РЕЛІГІЇ**

Семінар 1. Тема: Головні особливості релігій народів Австралії, Тасманії та Океанії

План заняття:

І. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Історично-культурний ескіз австралійських аборигенів
- ✓ Релігійні вірування австралійських і тасманійських аборигенів
- ✓ Релігійні вірування корінних народів Полінезії і Мікронезії

ІІ. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [1, 4, 11, 17, 18, 20, 22, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 54, 56]

Семінар 2. Тема: Головні особливості релігій народів Африки

План заняття:

І. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Історична і культурна мапа Африки
- ✓ Європейська колонізація Африки
- ✓ Етнографія Африки
- ✓ Релігійна ситуація Африки
- ✓ Традиційні африканські релігії

ІІ. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 5, 10, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 52, 59, 64, 65, 66]

Семінар 3. Тема: Головні особливості релігій народів Америки

План заняття:

І. Обговорення теоретичних питань.

- ✓ Релігії індіанців Північної Америки

- ✓ Релігія майя
- ✓ Релігія ацтеків
- ✓ Релігія інків

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 7, 11, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80]

Семінар 4. Тема: Головні особливості релігій народів Європи

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Космологія в релігійних уявленнях германо-скандинавських народів
- ✓ Пантеон у дреніх релігіях германо-скандинавських народів
- ✓ Особливості релігійності древніх кельтів
- ✓ Історично-культурна мапа скіфських народів
- ✓ Релігійні уявлення давніх слов'ян

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 13, 14, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104]

Завдання – реферат на одну із запропонованих проблем

- ✓ Прамонотеїзм і віра в Небесного Бога австралійських аборигенів
- ✓ Мана як сила вираження Небесного Бога
- ✓ Мана як головний предмет культу в релігії австралійських аборигенів
- ✓ Тотемізм австралійців
- ✓ Роль релігійних табу в культурі австралійських аборигенів
- ✓ Чуринги як символи тотемів
- ✓ Роль ворожіння в традиційній релігії австралійців
- ✓ Роль знахарства в традиційній релігії австралійців
- ✓ Австралійські шамани
- ✓ Результати реконструкції традиційної релігії тасманійських аборигенів
- ✓ Етнічно-культурна характеристика тасманійських аборигенів
- ✓ Релігійно-культурна ситуація Меланезії. Історія Меланезії
- ✓ Європейська колонізація Меланезії
- ✓ Анімізм, культ предків, культ вождів і таємні союзи в релігії народів Меланезії
- ✓ Культ Тангароа
- ✓ Етнічний склад народів Мікронезії
- ✓ Релігійно-культурна ситуація Мікронезії
- ✓ Етнічно-культурна ситуація Африки
- ✓ Релігійна мапа Африки
- ✓ Розподіл релігій африканських народів
- ✓ Головні особливості релігійного світогляду африканських народів
- ✓ Бог-Творець у традиційних африканських релігіях
- ✓ Атрибути Бога-Творця. Посередники між Творцем і світом
- ✓ Міфологія африканських народів
- ✓ Життя як сакральна цінність у традиційних релігіях африканців
- ✓ Зоолатрія, племінні духи, культ вождя як специфічні особливості

- ✓ Особливості релігії індіанців арктичного ареалу
- ✓ Особливості релігії індіанців субарктичного ареалу
- ✓ Особливості релігії індіанців ареалу північно-західного побережжя
- ✓ Особливості релігії індіанців каліфорнійського ареалу
- ✓ Особливості релігії індіанців південно-західного ареалу
- ✓ Особливості релігії індіанців ареалу Великого Басейну
- ✓ Особливості релігії індіанців ареалу Плато
- ✓ Особливості релігії індіанців ареалу прерій
- ✓ Особливості релігії індіанців південно-східного ареалу
- ✓ Особливості релігії індіанців північно-східного ареалу
- ✓ Розвиток культури майя докласичного періоду
- ✓ Креатологія релігії майя
- ✓ Особливості культу майя
- ✓ Роль жерців у соціальній стратифікації суспільства майя
- ✓ Місто Теночтітлан як центр культури ацтеків
- ✓ Структура світу в релігійному світогляді інків
- ✓ Культ духа Тескатліпоки, Уїцилопочті, Шипе-Тотекаю, Кецалькоатла
- ✓ Уявлення інків про час і простір
- ✓ Космологія германців і скандинавів
- ✓ Структура світу в релігійному світогляді скандинавсько-германських народів
- ✓ Культ Одіна і його роль у творенні і знищенні світу
- ✓ Культ Тора і його роль в останній боротьбі
- ✓ Хитрий і підступний велетень Локі і кінець світу
- ✓ Доля військових героїв у скандинавсько-германській міфології
- ✓ Есхатологічні уявлення данів германо-скандинавських народів
- ✓ Міфологія кельтів
- ✓ Культово-обрядова складова релігії древніх кельтів
- ✓ Особливості релігійних уявлень давніх слов'ян
- ✓ Розгортання культу Дьяуш-Піта у слов'янській релігії

Плани семінарських занять

до змістового модуля II. РЕЛІГІЇ СУЧАСНОСТІ

Семінар 1. Тема: Нетрадиційні релігії та неокульту: причини появи і поширення, основні риси

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Методологія та проблема дослідження нетрадиційної релігійних рухів.

2. Проблемне поле термінології НРТ. Специфіка розуміння і використання термінів: секта, тоталітарна секта, культ, псевдокульт, квазірелігія, неорелігія, новітні релігійні рухи, форми Богошування, позавіресповідна містика .

3. Причини появи та стрижневі загальні риси неокультів.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1-5; , 12, 13, 15, 16, 17, 20, 25, 35, 37, 41, 43, 47, 49, 51]

Семінар 2. Тема: Основні види Новітніх релігійних рухів та їх класифікація

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Неоднорідність НРР. Різні види класифікації НРР.
2. Неохристиянство як новітнє прочитання, розуміння й інтерпретація Біблійних текстів.
3. Орієнталістські релігійні рухи як запозичення положень з різних релігій. Поєднання буддистського або індуського вчення з елементами даосизму, конфуціанства, синтоїзму, тощо.
4. Синкретичні релігійні рухи як еклектично поєднані елементи західних і східних релігійних систем.
5. Неоязичництво.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1,-6; 7, 9, 10, 14, 18, 23, 33, , 40, 42-48]

Семінар 3. Тема: Україна у світовому релігійному просторі. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Сучасний релігійний прості
2. Конфесійний аналіз присутності України в світовому релігійному просторі та статистика релігійної мережі.
3. Релігія в національному бутті українського народу. Духовно-релігійні вияви української ментальності.
5. Національна безпека і релігійне життя.
6. Релігійна і релігієзнавча освіта в Україні.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1-5; 7, 9, 10, 11, 24, 32, 45, 46, 48]

Семінар 4. Тема: Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства: реалії і перспективи в Україні

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Харизматизм як основний тренд постмодерного християнства.
2. Пентекосталізація християнства
3. Зростання ролі харизматичних та євангельських форм сучасного християнства.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, -6; 9, 10, 11, 24, 32, 34-38, 45, 46, 48]

Семінар 5. Тема: Сучасне українське рідновірство та неоязичництво як спроба відродження автохтонних релігійних вірувань: проблеми класифікації та самоідентифікації

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сучасне українське рідновірство та неоязичництво – проблеми класифікації та самоідентифікації.
2. Виникнення та поширення різноманітних неоязичницьких релігійних рухів як відродження автохтонних, дохристиянських релігійних вірувань.
3. Дефініційні витлумачення понять «українське неоязичництво», «рідновірство».
4. Різновиди українського язичництва та їх характеристика.
5. Класифікація сучасного українського рідновірства.2

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1-5; 19, 2023, , 24, 28, 32, 43]

Семінар 6. Тема: Футурологія новітніх релігійних рухів

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Природа і особливості релігій як втілення «феномену майбутнього». Перспективи новітніх релігійних рухів.
2. Консервативна революція і Традиціоналізм як предтечі етнорелігійного ренесансу.
3. Відродження етнорелігій в Балто-Слов'янських країнах.
4. Відродження етнорелігій в Центральній і Західній Європі. Загальні закономірності етнорелігійного відродження.
5. Джерела українського етноренесансу.

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1-5, 19-23, 25, 28, 32, 41, 43]

Завдання для самостійної роботи – реферат на одну із запропонованих проблем

1. Феномен новітніх НРР.
2. Позиції світської держави у ставленні до нових релігій.
3. Церковно-державні відносини у країнах Західної Європи.
4. Свобода совісті та свобода релігії у США.
5. Релігійна ситуація в незалежній Україні: правові, політичні та соціокультурні аспекти.
6. Процеси модернізації релігії і в релігії.
7. Роль неорелігійних рухів у діалозі "Схід-Захід".
8. Сучасні тенденції в неоязичництві.
9. Зміст і форми християнської нетрадиційності.
10. Особливості східного релігійного світогляду.
11. Неоіндуїстські течії в світі і в Україні.
12. Специфічність необуддизму.

13. Біле Братство: причини появи і наслідки діяльності.
14. Віра багаї - нова світова релігія.
15. Сучасні саєнтологічні рухи.
16. Езотеричні об'єднання і течії
17. Неоязичництво як форма національного самоусвідомлення сучасних віруючих.
18. Неохристиянські рухи як альтернатива християнській церковності
19. Містицизм релігій "New Age".
20. Антикультовий рух та контркультовий рух як дві форми опозиційних настроїв до нових релігійних рухів.
21. Проблеми культурної, релігійної і національної ідентичності в сучасному глобалізованому світі.
22. Праксеологія та футурологія НРР.

**Плани семінарських занять
до змістового модуля III. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОЛОГІЇ**
Семінар 1. Тема: Специфіка сучасного теологічного дискурсу

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Католицький теологічний дискурс кінця XIX і першої половини XX століття
- ✓ Дві Світові війни та їх осмислення в рамках теології християнських конфесій
- ✓ Секуляризація і нові виклики для теології
- ✓ Новітні тенденції в релігійній демографії

II. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [1, 3, 5, 14, 24, 29, 30, 35, 37, 43]

Семінар 2. Тема: Зміни еклезіології християнських конфесій

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Теоретична і практична еклезіологія сучасного католицизму
- ✓ Еклезіологічні зміни в православ'ї
- ✓ Протестантські еклезіології сучасності

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57]

**Семінар 3. Тема: Аджорнаменто і новаторські тенденції в західній
теології після Другого Ватиканського Собору**

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань.

- ✓ "Доба Піїв" і передумови Другого Ватиканського Собору
- ✓ Конституції Другого Ватиканського Собору
- ✓ Декрети Другого Ватиканського Собору
- ✓ Декларації Другого Ватиканського Собору

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 32, 33]

Семінар 4. Тема: Спільні риси соціальних учень християнських конфесій

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Зародки соціальної доктрини
- ✓ "Соціальні енцикліки"
- ✓ Соціальні ідеї православ'я
- ✓ Протестантські соціальні доктрини

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 15, 16, 44, 45, 47, 53, 54, 55, 56]

Семінар 5. Тема: Головні теми дискурсу сучасних богословських шкіл західного християнства

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Драматична теологія
- ✓ Керигматична теологія
- ✓ Тюбінгенська богословська школа

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 25, 26, 34, 39, 40, 41, 42, 46, 74]

Семінар 6. Тема: Особливості політичних доктрин християнських конфесій

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Теологія визволення
- ✓ Політична теологія
- ✓ Модель церковно-державних відносин у східному християнстві
- ✓ Протестантські моделі церковно-державних відносин

II. Проблемна дискусія.

Рекомендована література: [1, 12, 13, 62, 71, 72, 73, 74, 75, 76]

Завдання – реферат на одну із запропонованих проблем

- ✓ Нові проблеми теологічного дискурсу, викликані масштабами політично-соціальних трансформацій
- ✓ Зміна політичної мапи світу і ними спричинені тенденції в теології
- ✓ Негативні і позитивні оцінки секуляризації
- ✓ Зміна мапи поширення католицизму впродовж XX століття
- ✓ Зменшення європейського сегменту в сучасному католицизмі як виклик для Церкви
- ✓ Зміни уявлень про природу Церкви в сучасному католицизмі
- ✓ Реформа канонічного права і його нова кодифікація
- ✓ Розвиток православної синодальності
- ✓ Нові автокефалії у православному світі

- ✓ Православна Церква України як новий виклик світовому православ'ю
- ✓ Єпископальна еклезіологія лютеранства і англіканства
- ✓ Пресвітеріанська еклезіологія кальвінізму
- ✓ Конгрегаціональна еклезіологія неопротестантизму
- ✓ Федералізація протестантських Церков
- ✓ Перший Ватиканський Собор і боротьба проти лібералізації Церкви
- ✓ "Нова теологія" у Франції і Австрії та вимога реформ
- ✓ Догматична Конституція про Церкву "Lumen Gentium"
- ✓ Догматична Конституція про Божественне Одкровення "Verbum Dei"
- ✓ Пастирська Конституція про Церкву в сучасному світі "Gaudium et Spes"
- ✓ Конституція про Священну Літургію "Sacrosanctum Concilium"
- ✓ Діяльність єпископа Вільгельма Еммануеля барона фон Кеттелера
- ✓ "Regum Novarum" 1891 року Папи Лева XIII і "Quadragesimo Anno" 1931 року Папи Пія XI
- ✓ Енцикліка "Mater et Magistra" 1961 року Папи Івана XXIII
- ✓ Соціальне вчення Вселенських Соборів
- ✓ Соціальне вчення Константинопольської Церкви
- ✓ Соціальні ідеї православ'я і державно-церковна симфонія
- ✓ Соціальні вчення методистів, квакерів, баптистів, п'ятидесятників, адвентистів
- ✓ Карл Барт і драматична теологія у кальвінізмі
- ✓ Густаф Емануель Гільдебранд Аулен і драматична теологія у лютеранстві
- ✓ Ганс Урс фон Бальтазар, Раймунд Швагер і драматична теологія у католицизмі
- ✓ Зародження наративної теології
- ✓ Категорія керигми у концепції деміфологізації та екзистенційної інтерпретації Рудольфа Бультмана
- ✓ Керигматична теологія у творах Карла і Гуго Ранерів
- ✓ Йоганн Себастьян фон Дрей і Йоганн Баптіст фон Гіршер та католицьке крило Тюбінгенської школи
- ✓ Передумови формування теології визволення
- ✓ Католицька критика теології визволення

Плани семінарських занять до змістового модуля IV. БАЗОВІ КОНЦЕПЦІЇ ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ

Семінар 1. Тема: Сутність філософії релігії та її предметна сфера

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Філософія релігії як галузь філософського знання
- ✓ Основні форми філософії релігії
- ✓ Завдання філософії релігії

II. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [2, 3, 6, 25, 27]

Семінар 2. Тема: Філософське осмислення релігії епохи Античності

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Уявлення про божественне у досократичній філософії
- ✓ Становлення філософських уявлень про надприродне у Платона та Аристотеля
- ✓ Сутність космоцентризму античної філософії

II. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [6, 14, 27, 32]

Семінар 3. Тема: Формування проблематики філософії в епоху Середньовіччя

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Християнська та язичницька системи цінностей: порівняльна характеристика
- ✓ Сутність Бога як предмет філософсько-теологічного аналізу
- ✓ Діалогічність віри і знання у філософії Середньовіччя

✓ *II. Проблемна дискусія*

Рекомендована література: [1, 4, 10, 11, 19, 23, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37]

Семінар 4. Тема: Німецька філософія як релігійно-філософський феномен

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Філософська концепція релігії І.Канта.
- ✓ Теологічний зміст філософії Ф.В.Шеллінга
- ✓ Філософський аналіз релігії у Г.В.Гегеля

II. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [7, 12, 21, 25, 27, 32]

Семінар 5. Тема: Екзистенційне переосмислення філософії релігії

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Релігія як екзистенційне самоусвідомлення свободи у С.Кьєркегора
- ✓ Критика моральних релігійних ідеалів у Ф.Ніцше
- ✓ Релігійний екзистенціалізм Г.Марселя та М.Бубера

II. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [5, 13, 16, 17, 32]

Семінар 6. Тема: Релігійний індивідуалізм у філософії релігії XX ст.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

- ✓ Ідеї філософії релігії у А.Бергсона та О.Шпенглера

- ✓ Аналіз філософії релігії в межах школи еволюціонізму
- ✓ Філософія релігії У.Джемса
- ✓ Ідеї філософії релігії у представників феноменології
- ✓ Релігійно-філософські ідеї А.Дж. Тойнбі та М.Еліаде

II. Проблемна дискусія

Рекомендована література: [3, 8, 18, 20, 22, 24, 33]

Завдання – реферат на одну із запропонованих проблем

- ✓ Філософія релігії як об'єкт наукового аналізу
- ✓ Дослідження сутності релігії у теології, філософії релігії та науковому релігієзнавстві: порівняльний аналіз
- ✓ Етико-релігійний контекст давньокитайської філософії
- ✓ Релігія як предмет філософської рефлексії у мислителів античності
- ✓ Релігійний потенціал філософії неоплатонізму
- ✓ Формування релігійної антропології у «Сповіді» Августина Аврелія
- ✓ Теологічне обґрунтування сакральності образу у апологетичній та патристичній традиціях
- ✓ Філософія релігії Боеція
- ✓ Теофанія Іоанна Скота Еріугени
- ✓ Співвідношення віри і розуму у Фоми Аквінського
- ✓ Теологічний раціоналізм Ансельма Кентерберійського
- ✓ Філософський містицизм Мейстра Екхарта
- ✓ Ідеї німецької містичної традиції у творчості Я.Беме
- ✓ Ідея Бога у філософії Р.Декарта.
- ✓ Релігійно-етична система у «Думках про релігію» Б.Паскаля
- ✓ Раціоналістичний монотеїзм Б.Спінози
- ✓ Релігійно-філософська концепція світу у «Теодіцеї» Г.Лейбніца
- ✓ Співвідношення морального та моральнісного контекстів релігії у філософії І.Канта
- ✓ Теологічний зміст філософії Ф.В.Шеллінга
- ✓ Релігія як один із рівнів реалізації «абсолютного духу» у філософії у Г.В.Гегеля
- ✓ Філософія релігії Ф.А.Шлейермахера
- ✓ Екзистенційне переосмислення сутності релігії у «Вступі до християнства» С.К'єркегора
- ✓ Критика християнства у Ф.Ніцше
- ✓ Усвідомлення феномену релігії у «філософії життя» А.Бергсона
- ✓ Розуміння сутності релігії через символіку культури у О.Шпенглера
- ✓ Філософія релігії У.Джемса
- ✓ Аналіз філософії релігії в межах школи еволюціонізму (Е.Тайлор, Д.Фрезер)
- ✓ Аналіз філософії релігії в структурній антропології К.Леві-Строса
- ✓ Релігійні витоки походження релігії у Ф.Брентано
- ✓ Усвідомлення релігії у феноменології Е.Гусерля
- ✓ Переосмислення основних категорій філософії релігії у Х.Хайдеггера
- ✓ Ієрархія цінностей М.Шелера

- ✓ Католицький екзистенціалізм Г.Марселя
- ✓ Філософія діалогу і релігія у М.Бубера
- ✓ Релігійно-філософські ідеї А.Дж. Тойнбі.
- ✓ Філософія міфу М.Еліаде.
- ✓ Протестантська філософія релігії (К.Барт, Р.Бультман)
- ✓ Неотомізм (Ж.Маритен, Е.Жильсон)
- ✓ Філософсько-релігійні пошуки у представників Київської духовної академії
- ✓ Російська релігійно-філософська думка: загальна характеристика